№ 290 | Cena poczt. zwykła zwykła zwykła. | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

אַמאַנציגסטער יאָרגאַנג | 19 grudnia 1927 r. | מאָנטאָג, כ"ה כסלו תרפ"ח | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: מיסליווע 18. טעלעפאָן: פון רעדאַקציע 77, פון אַדמיניסטראַציע 47

קאָמוניסטן ווידער פערכאַפּט קאַנטאָן

אָבער זיי זענען באַלד צוריקגעשטויסען געוואָרען פון רעגירונגס-מיליטער

לאָדזש, 18 דעצ. (ספּ. צום „ל. ט.") פון קאַנטאָן מעלדעט מען, אַז די קאָמוניסטן האָבען ווידער געפּרובט צו מאַכען אַן אויפשטאַנד געגען נאַציאָנאַליסטישן מיליטער. גרויסע מחנות בעוואָפענטע קאָמוניסטען האָבען פערכאַפּט אייניגע גאַסען. נאָך אַ לענגערן, בלוטיגען קאַמף האָבען זיי אַרויסגעשטויסען דאָס מיליטער פון געוועהר אין אַמונציע. אין דעם לאַנגען האָבען זיך געפונען 200 מאַשינען-בּיסקען, 300 גאַנ מאַשינען, שטילקע פּיסטעלען, שטאַנד אין קאָחנע. דער אויפשטאַנד הָעט פאַרקומען אין דער גאַר גאָחנטעער צייט און הָעט זיך געהאַנדעלט געגען וואַלדעמאַראָ'ן, וועלכער הָעט מוזען אָבגעבען דעם פּלאַץ פאַר אַ דעמאָקראַטישע רעגירונג.

מיט דער פּוילישער רעגירונג — האָבען חיטער עקלערט די פאַרשטעהער פון דער ליטווישער עמיגראַציע — זענען מיר נישט אין קיין שום פערשטענדיגונג. מיר אַרבייטען אויף אייגענער ריזיקע און פאַראַנטוואָרטליכקייט. פּוילען האָט אונז בלויז געגעבען אַזיל-רעכט אויף איהר טעריטאָריע.

די נאַהנטסטע סעסיע פון דער פעלקער-ליגע אין רוים.

מאַריו, 18. דעצ. (ספּ.) די צייטונגען מעלדען, אַז די מאַסגעבענדע מאַכטען שטעלען זיך אָב אויף רוים אַלס אויף דעם אָרט, וואו עס הָעט פאַרקומען די נאָהנטסטע סעסיע פון דער פעלקער-ליגע. דאָס ווערט געמאַכט מיט'ן ציל, אַז דערט זאָלען צוגלייך ווערען די קאָנפליקטען צווישען פראַנקרייך און איטאַליען.

לינדבערג'ס מאַמע—אַ לופט-פליהעריו.

מעקסיקאָ, 18. דעצ. (ספּ.) אין אַ געשפּרעך מיט זשורנאַליסטען האָט לינדבערג דערצעהלט, אַז מאָרגען, מאָנטאָג, הָעט זיין מוטער אַרויספליהען אויף אַן אָרעאָפּלאַן פון דעטרויט קיין מעקסיקאָ אויף אַ בּעזוך צו איהם, צו לינדבערג'ן.

אויף דער פראַגע, צי ער שרעקט נישט מאַר'ן גורל פון זיין מוטער, האָט לינדבערג געענטפערט, אַז די ריזיקע אויף אַן אָרעאָפּלאַן איז גאַרנישט געפערליכער מיי אַ געוועהנליכע נסיעה מיט דער באַהן אין דעם פרט שרעקט ער זיך נישט.

די רעגירונג גרייט צו אַרויסצולאָזען אַ פּרעמיע-הלואה פון 50 מיליאָן זל.

וואַרשע. (טעלעפאָניש) די רעגירונג האָט בדעה אַרויסצולאָזען אַ פּרעמיען הלואה אויף 50 מיליאָן זל. די בעדינגונגען פון דער דאָזיגער הלואה וועלען כמעט זיין די זעלבע, וואָס בּיי דער „דאָלאַרובקע". וועגען דעם דאָזיגען ענין ווערען איצט בעפיהרט געשפּרעכען צווישען פינאַנץ-מיניסטער שעכאָוויטש און די מערינטערעסירטע רעסאָרטס.

200 נאַכט-פייגעל אויז דאַמעז פון דער אינטערוועלט

האָט מען געכטעו אַרעסטירט אין וואַרשע.

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די פּאָליציי האָט געלונגען אַרעסטירען רשוזיש און אַלע וואַרשאַווער „הייזלער", מלינות פון גנבים אַז אויף דער פאַשע-כּשרות. צווישען אַרעסטירטע זענען אויך דאָרט געוואָרען רשוזיש רעסטאָראַן פון יאַרזשען סעלאַמאָוויטש, פרי צו גאַרנישט געכטעו אויף מילא 33 און אַז אַנדערע אַרעסטירטע „וואַרשאַוויאַנקע".

אַז אַ מלינה אויף קראַכאָווסקע דאָס מען ענטדעקט אַ דאָלעמקע. 205 פרויען, פעלשערינען נאַכט-פייגעל און פרעהליכע דאַמען זענען אַרעסטירט געוואָרען. 8 חשודים האָט מען פעל'חתמ'ט.

—0—

די רומענישע סטודענטעו דראַהעו מיט אַ דעמאָנסטראַטיוועו-שטרייק

אויב מען וועט ניט בעפרייען זייערע חברים:

רומענישער אויסערו-מיניסטער פיטולעסקו געוואַלט רעזיגנירען צוליב די פאַנראַמען.

בּוקאָרעשט (י"ט) די „פּאָליטיקע" מעלדעט: דער אויסערן-מיניסטער פון פּיטולעסקו האָט געוואָלט דאָמעסטיקאָ, אַנטפּערן רוזשן פון די געשעענישען אין טרויס-מאַרדיין און קלוי זעקבירג און אַלס פּולע-יוצא פונם בּיוף, וועלכען ער האָט בּאַקומען פונם אַמטער-קאַמעראַדער אין בּוקאָרעשט. דער מיניסטער האָט זיין רעזיגנאַציע בּעשילדערט צוריקגעצויגען, פרי נישט פון אַרויסלאָזען דאָס פאַלען פונם נאָכגעבען קאַבינעט. דערפאַר אָבער האָט ער געפאַרדערט, אַז מען האָט אים געגעבען אַ גרעסערע שטראַפע פאַר די: שיל דיגע, ענערגישע מיטלען, פרי צו גאַרנישט רוח און שפּשרויגונג פאַר די געלימעגע.

דער פאַרנעצער פון די סטודענטען פּאָפּעסקו איז געווען בּיים לעלעס מיניסטער מאַטעראַסקי און געפאָרדערט, אַז מען זאָל בּעפרייען די אַרעסטירטע סטודענטען און אויך פּרעזעסטירט נעגען דעם רעזשים, פון וועלכען די אַרעסטירטע לידען. דער מיניסטער האָט געגעבן פערט, אַז מען וועט בּעפרייען די סטודענטען אויף קורצע צייט, נאָר דער אויסגאַנג. די שטראָף וועט זיין פון 8 מאָנאַטן. אַ מיטל פון די שלעכטע סטודענטען געלעזשט ווערען הויך אַ ספּעציעלען פּרעזידיום גערופען, אַז אַלע פון די שלעכטע בּעזיטיגונגען ווערען פון אַן אויסגעשלאָסען ווערען פון די אונטערשטעוען אין די וואַס פּאַרטיעס. אַ מיטל פון די שלעכטע סטודענטען געלעזשט ווערען הויך אַ ספּעציעלען פּרעזידיום, וועלכען בּעזיטיגונגען ווערען פון אַן אויסגעשלאָסען ווערען פון די אונטערשטעוען אין די וואַס פּאַרטיעס.

דער אויסגאַנג פון דער אַרעסטירונג איז נאָך אונזיכער. מען רעדט פון אַ מעגלעכקייט, אַז מען וועט אַרויסלאָזען אַלע אַרעסטירטע, אָבער מיט אַ בּעדינגונג

גרויסע פרעסט אין אייראפא און אזיען

52 גראד קעלט אין סיביר.—מורא'דיגע שניי-שטורמ'ס איז עסטרייך.—18 גראד פראסט איז ווארשא און לאדז

מאסקווא, 18. דעצ. (פס- צום „פ. פ.") לוט כובור מעלדעט מען, אז דורך הערשען אונט אזעלכע פרעסט, וואס זענען אפילו פאר דעם סאלטען לאנד צו גרויזאם און מאכען אז מורא'דיגע חרפנות און לאנד. ד. פראסט און געשטענען בון 52 גראד. האנדערטער מענשען און בהמות זענען פערפרוירען געווארען.

אין פוילען.

ווארשא, (טעלעפאנוש) געלטען דאס דא נעהערשט א פראסט פון 18 גראד. דער יודישער בעטעלער מאטעל נלאנד און פערפרוירען געווארען אויף דער נאס.

אין עסטרייך

ווען, 18. דעצ. (פס. צום „פ. פ.") און גאנץ עסטרייך הערשען מורא'דיגע פרעסט און שניי-שטורמס. אויף פיל ערטער א. געשטערט געווארען די באהן מאטוניקאציע.

* * *

נעכסטן מונטאג איז אין לאדז געווען 18 גראד פרעסט.

דער קאמף צווישען טראצקי'ז און סטאלינ'ען.

מאסקווא, 18 דעצ. (א. ה.) נישט קוקענדיג אויף דעם מאראלישען טעדער, וואס סטאלין איבט אויס אויף דער אופזיציע, האט טראצקי מצשלאסען וויטער צו פיהרען דעם קאמף מיט דער מערהייט. סטאלין האלט זיך אצער פאר זעהר זיכער אין דער לאגע און ער האט בעשלאסען צו בעווייזען אלע אפזיציאניסטען פון זייערע אמטען, מיט דער אויסנאהמע פון קאמענעוו'ן, מיט וועלכען ער פיהרט אונטערהאנדלונגען.

טראצקי שטרעבט צו שאפען א שטארקען אונגהייטליכען פראנט פון דער אופזיציע.

דער יודישער נדבו בערנארד באראו געשאפן דעם גרעסטען פאטאלאגישען אינסטיטוט אין ענגלאנד.

לאנדאן (יט"א) די מעד און גע- שעפט געווארען דורך סיר ראלסטאן דער פאטאלאגישער אינסטיטוט בעם ווייטשפעלער שפיטאל, וואס איז גע- גרינדעט געווארען דורכ'ן בעקאנטען יו- דישען פילאנטראפ ה' בערנארד באראו אז פראגאס זיין נאמען. דאס איז דער גרעסטער אין אמעריקע אויסגעשטע- מעטער פאטאלאגישער אינסטיטוט און גאנץ ענגלאנד. דער נדבן האט געגעבען 10.000 פונט פאר'ן בנין און 25 טו- זענד פונט פאר דער אונערהיטונג אויס שטאמגג פון אינסטיטוט. אין דעם אינ- סטיטוט געפינען זיך 12 לאבאראטאר- יעס, א גרויסער זאל א. פיל קראנקען צימערן. דער פרעזעס פון שפיטאל לארד מאנטפארד האט בעת דער ער- עפנונג פון אינסטיטוט געהאלטען א רעדע געווענדעט צום אנוועזענדען ה' בערנארד באראו אז פראגאס, אין וועלכער ער האט געזאגט, דאס ה' באראו האט געלייט- טעט פיל וועדק פאר'ן וואוילען פון דער מענשהייט.

פערלייכטערונגען ביים פערלעגענעם אומזאץ-שטייער.

ווארשא, (טעלעפאנוש) דאס פ. נאנז סוביסטעריום ארבייט אויפן צירקולער וועגען די פערלעגענע חו- בלה פון א כוצץ-שטייער. אונז דער נישט- פערענדונג וועלען בערטזולמינגס ווע- רען די סוחרים, וואס זענען פערא'ינט געווארען און קאנען דורך די פערלעגענע שטייערען געגעליך האנדלען ווערען.

ווידער א נגבה אין דער נארוועגישער געזאנדשאפט איז ווארשא.

ווארשא. (טעלעפאנוש) און דער אויסונג פון דער נארוועגישער געזאנ- שאפט און הייל פון פורשט ראזוויל, האבען זיך געלעזען מינגלעך פרעמדע- ען נגבים דורכ'ן פעגסטער און ערלים- נע'נגב'עם א גרויסע סומע געלד און אייפלענדישער וואלומע. די נגבים האט מען נוישט געלאפט.

די ראזוגע נגבה א.ז שוין די דריטע און מישר פון די לעצטע פאר וואכען.

פייערליכע חנוכה-אוועגד אין „פילהארמאניע".

(ג) צום ערשטען חנוכה-ליכטעל אין געלטען אונער פארגעלומען אין „פיל- הארמאניע" זאל דער ערשטער מרצאי- ציאנעלער חנוכה-צוזאמען, אויגנשאפטעד דורך דער צוזאמען מעגער נוכטאויע בעי דער גזעזלשאפט פון יודישע מוסיקע- לען אין לאדז.

דער „פילהארמאניע" זאל איז געווען גנעפולט פון עלטערן און שיל יוגענד- ארום האלט 5 האט זיך די הנוכה-פעע- ראנג אנגעהויבען מיט'ן צינדען דורך די שולער דאס ערשטע הנוכ'ליכטעל. דער שולער פאר זונטג „הערות הלב", השב- דעל'ט „גצחון לוד" דורזוזשרט און אנאמאנירט פון פרעד. י. פטוושות.

טרוים בעפאל האט דאן די השבדע- אושע רעדע וועגען גם חנוכה פון שו- לער האלפערן. דערנאך הויבט דיזלס דיפעס- רעדע פ-אל. פרעהליך. די רעדנער ווע- רען אויפגענומען מיט א שטארק אפלא- דיזמענטען.

דערויף ווערט אויפגעפיהרט דער צווייטער אקט פון אמא לדווזיק'ס פיע- סע „מסבים" (אין דער א.פערזעצונג פון ד"ר נתן עק אין רעשוי פון פראפ- פרעהליך). די אויפפיהרונג האט צוגע- צויגען אלעמעגס אויפמערקזאמקייט, סמ- אויך די מעגס פון די רעשטאראנ- ען, א גרויסער זאל א. פיל קראנקען צימערן. דער פרעזעס פון שפיטאל לארד מאנטפארד האט בעת דער ער- עפנונג פון אינסטיטוט געהאלטען א רעדע געווענדעט צום אנוועזענדען ה' בערנארד באראו אז פראגאס, אין וועלכער ער האט געזאגט, דאס ה' באראו האט געליי- טעט פיל וועדק פאר'ן וואוילען פון דער מענשהייט.

פייערליכע חנוכה-אוועגד אין „פילהארמאניע".

(ג) צום ערשטען חנוכה-ליכטעל אין געלטען אונער פארגעלומען אין „פיל- הארמאניע" זאל דער ערשטער מרצאי- ציאנעלער חנוכה-צוזאמען, אויגנשאפטעד דורך דער צוזאמען מעגער נוכטאויע בעי דער גזעזלשאפט פון יודישע מוסיקע- לען אין לאדז.

דער „פילהארמאניע" זאל איז געווען גנעפולט פון עלטערן און שיל יוגענד- ארום האלט 5 האט זיך די הנוכה-פעע- ראנג אנגעהויבען מיט'ן צינדען דורך די שולער דאס ערשטע הנוכ'ליכטעל. דער שולער פאר זונטג „הערות הלב", השב- דעל'ט „גצחון לוד" דורזוזשרט און אנאמאנירט פון פרעד. י. פטוושות.

טרוים בעפאל האט דאן די השבדע- אושע רעדע וועגען גם חנוכה פון שו- לער האלפערן. דערנאך הויבט דיזלס דיפעס- רעדע פ-אל. פרעהליך. די רעדנער ווע- רען אויפגענומען מיט א שטארק אפלא- דיזמענטען.

דערויף ווערט אויפגעפיהרט דער צווייטער אקט פון אמא לדווזיק'ס פיע- סע „מסבים" (אין דער א.פערזעצונג פון ד"ר נתן עק אין רעשוי פון פראפ- פרעהליך). די אויפפיהרונג האט צוגע- צויגען אלעמעגס אויפמערקזאמקייט, סמ- אויך די מעגס פון די רעשטאראנ- ען, א גרויסער זאל א. פיל קראנקען צימערן. דער פרעזעס פון שפיטאל לארד מאנטפארד האט בעת דער ער- עפנונג פון אינסטיטוט געהאלטען א רעדע געווענדעט צום אנוועזענדען ה' בערנארד באראו אז פראגאס, אין וועלכער ער האט געליי- טעט פיל וועדק פאר'ן וואוילען פון דער מענשהייט.

פייערליכע חנוכה-אוועגד אין „פילהארמאניע".

(ג) צום ערשטען חנוכה-ליכטעל אין געלטען אונער פארגעלומען אין „פיל- הארמאניע" זאל דער ערשטער מרצאי- ציאנעלער חנוכה-צוזאמען, אויגנשאפטעד דורך דער צוזאמען מעגער נוכטאויע בעי דער גזעזלשאפט פון יודישע מוסיקע- לען אין לאדז.

דער „פילהארמאניע" זאל איז געווען גנעפולט פון עלטערן און שיל יוגענד- ארום האלט 5 האט זיך די הנוכה-פעע- ראנג אנגעהויבען מיט'ן צינדען דורך די שולער דאס ערשטע הנוכ'ליכטעל. דער שולער פאר זונטג „הערות הלב", השב- דעל'ט „גצחון לוד" דורזוזשרט און אנאמאנירט פון פרעד. י. פטוושות.

טרוים בעפאל האט דאן די השבדע- אושע רעדע וועגען גם חנוכה פון שו- לער האלפערן. דערנאך הויבט דיזלס דיפעס- רעדע פ-אל. פרעהליך. די רעדנער ווע- רען אויפגענומען מיט א שטארק אפלא- דיזמענטען.

דערויף ווערט אויפגעפיהרט דער צווייטער אקט פון אמא לדווזיק'ס פיע- סע „מסבים" (אין דער א.פערזעצונג פון ד"ר נתן עק אין רעשוי פון פראפ- פרעהליך). די אויפפיהרונג האט צוגע- צויגען אלעמעגס אויפמערקזאמקייט, סמ- אויך די מעגס פון די רעשטאראנ- ען, א גרויסער זאל א. פיל קראנקען צימערן. דער פרעזעס פון שפיטאל לארד מאנטפארד האט בעת דער ער- עפנונג פון אינסטיטוט געהאלטען א רעדע געווענדעט צום אנוועזענדען ה' בערנארד באראו אז פראגאס, אין וועלכער ער האט געליי- טעט פיל וועדק פאר'ן וואוילען פון דער מענשהייט.

פטטש און בענהלעך זענען געפלויגען איז יוגא-סראווישעו פארלאמענט.

בעלגראד, 18. (פס.) אויף דער תלמיד'ישער זיצונג פון יוגא-סלאווישען פארלאמענט זענען פארגעקומען זעהר שטורמישע סצענעס. ווען דער הארעלס-מיניסטער האט אפגעענטפערט דער אפאזיציע אויף אנ'ארעגע וועגען די שטורען פון אהם פון די רעלסע בענק גע- מאלט א אויטשעריע: „אויהר רעמא- קראטען ווענט אלע לעפאזיטיקעס!" אויף די מעגס פון די רעמאקראטען אויפגעפלויגען אויפ- ווארען אויפ- ווארען אויפ- וואר

אדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט־פון פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblatt", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :כתובת
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

חנוכה.

שטארק און מעכטיג איז דער ווידערשטאנדס־כח פון יודישן מאלק לפי חוץ. נישט קיין רעפרעסיעס און מרטירלונגען, נישט קיין אינקוויזיציעס און מאגרומען זענען בכח צו צוזינגען אונז קאפיטולירן פון אונזער מעסטן ווילן צו בלייבן ווי די הייליגע אידעאלן פון מאלק ישראל. מערקווירט: באשר יצנו אותו כן ירבה וכן יפרץ". וואס גרעסער ס'איז דער אויטעריליכער דרוק, אלץ גרעסער איז די צקשנות און דער אויפדוייער צו הישען די אייגענע ווצרות און אידעאלען.

ווי א שטארקער מעלז אינמיטן פון א צוגעשאָלעסען ים שטעהט אונזער מאלק אונבעריהרט פון די מחנדליכע כוחליעס, וואס ווילען איהם אראָבשוואָנקען. ער סוד פון האונדערבארען כח פון דעם עם קשה עורף בעשטעהט אין זיין שטארק ענקוויקעלטען אינסטינקט פון זעלבסט־דערהאלטונג און א"נ דראנג צו ערהאלטען און אפילו צו פערשטערקען און פערבעסערען זיין נאציאנאלען און אידעאלען „איך".

אין משך פון די טויזענד־יעהריגע קאמפען איז אונזער מאלק געווארען געזונדערס דמיגדליך געגען יעדער ערשיינונג פון אינערליכער דעמאָראליזאציע און צושרייזונגס־סימפטאמען.

דער העלדישער כחן מתתיהו מיט זיינע הערואישע זיהן, די מכבים, האָבען, נישט קוקענדיג אויף די אכזריות'דיגע רעפרעסיעס מצד די אָקופאנטען געוויזען צו דערהאלטען דאס גלייכגעוויכט און רוהיג בעטראכט דעם פלאן פון אָבוהער־קאמף. ווען ס'האָט זיך אָבער בעוויזען אין דער יודישער מחנה א פערדעשער, ווען אנ'אָבטריגער כהן האָט געשענדעט דעם סימבאָל פון דער יודישער הייליגקייט, האָבען זיי מעהר נישט געקענט בלייבען רוהיג. זיי האָבען דערין געזעהן אנ'אָנהויב פון אינערליכער צוזאלונג, אנ'אָנזאָג פון צוברעכען די יודישע אחדות, אין דאָס האָט זיי געגעבען דעם שוים ארויסצוטרעטען אין קאמפליכען קאמף.

אויב די העלענישע סעגדענען, אויב די אסימילאטאָרישע בעשטרעבונגען זענען שוין דערגאנגען אזוי ווייט, אז זיי האָבען בעוויזען ארויסצוטרעטען אויך צווישען די כהנים, וועלכע זענען דאך בערופען צו הערען דאס מאלק בקשנות'דיג צו קעמפען פאר זיין קיום, דאן מוז שוין הערען אנגעהויבען דאס ראדיקאלסטע מיטעל: „ובערת הרעה מקרבך".

דער אינבויזנאמער און שטארקער ווילען פון א מאלק זיך נישט אונטערלוגען, צו בלייבען טרייַ און אונאבהענגיג בעשאפט וואינדער, בעוויזט נסים.

ביי נאָרמאלע מערהיילטנישען זענען נסים נישט געמאלט און אויך נישט ווינדענדיג. א מאלק דער גרייכט די הכסטע מדרגה פון זיין ווידערשטאנדס־קראפט, בעת ס'גלייכט זיך אין א כסות, בעת ס'איז בעדראהט זיין עקזיסטענץ. דער דאָזיגער מעלזען־שטארקער ווילען צו פרייהייט און אונאבהענגיגקייט מאכט מעגליך א נצחון פון א הייסעל פאשריאָטען איבער א גרויסע מחה: פון געגנער, וואס האָבען אויסגעשריבען אויף זייער פאָהן די לאָזונגען פון אונטערדריקונג און קנעכטשאפט.

2 טויזענד יאָהר זענען פערבעי זיין די העלדישע חשמונאים האָבען געקאמפט אין בעזוגיג די אסימילאטאָרען פון אינוזעניג אין די פיינד פון דרויסען. אין משך פון דער לאנגער צייט שטעהן מיר אלץ אויס'ן קאמפ־פלאץ. מיר מוזען כסדר פיהרען דעם קאמף פאר אונזער קיום. דער דאָזיגער קאמף שרעקט אונז קיינאָ אָב. פיל שווערער איז אָבער דער קאמף אויף דער יודישער נאס. ס'זענען פארהאן בי אונז פלעמענען, וועלכע זענען נאך נישט דערוואקסען תופס צו זיין די אידעען פון קאמף פאר אונזער נאציאנאלער בעפרייונג. די דאָזיגע מוזען מיר כסדר וועקען און אויפקלערען כדי זיי ארייסצוברענגען אונזער נאס אָנאלער אידעאליסטישער כחנה. מיר מוזען איצט אויפסטעי אנצינדען דעם מאקעל פון יודישען סאעריעטיזם, אידעאליזם און העלדען־גייסט, מיר מוזען שטרעבען צו ווערען די הירדיגע יורשים פון די חשמונאים.

דער פאראיבערגעהענדער עקאָנאָמישער קריזיס אין ארץ ישראל האָט געמאכט אפהענדיג, ארייַנגעבראכט אין אפאטיע די שוואכערע טיילען פון אונזער מחנה. מיר טארען אָבער נישט פערגעסען, אז דער אמת'ער פאטריאָט בעוויזט זיין איבערגעבענהייט צו זיין מאלק, וואן ס'געפינט זיך אין אנ'עת צרה, נאך־בעהער, ווי בעת א נצחון.

לאָמיר געדענקען אין כלל פון אונזערע חכמים: „בכתה זקוק לה", ד. ה. מיר מוזען צוריק אָנצונדען די פערלאָשענע פעלערלעך פון יודישען פאטריאָטיזם.

אינזש ג. פראשקער.

ווי האלט עס מכח א האנ־דעלס־אבמאך צווישן פוילן און דייטשלאנד?

די נייע ווענדונג איז די אינטערהאנדלונגען.

די צאָל־פלחמה צווישען פוילען און דייטשלאנד דויערט שוין עטליכע יאָהר, פערשיידענע סבות, הן פאָליטישע הן ווירטשאפטליכע האָבען דערפיהרט צו דער דאָזיגער מלחמה.

די לעצטע ידיעות פון בערלין ווייזען אָבער אָן אז דער ביזאיצטיגער פרינציפיעלער ווידערשטאנד מצד דייטשלאנד וועגען שליסען א ווירטשאפטליכען אבמאך מיט פוילען איז געבראָכען געווארען. די אויבערהאנד האָט בעקומען די ווירטשאפטליכע גוישטענדיגקייט, און מ'קען דעריבער האָפען, אז דער צוטאנד פון ווירטשאפטליכער מלחמה צווישען בידע מלוכות וועט בקרוב פערגעהן דיגע ווערען.

אין פוילען איז מען זיכער דערמיט צופרידען, ווייל דער שטענדיגער שלום־צושטאנד און דאָס פריינדליכע צוזאמענארבייטען מיט די שכנות'דיגע מלוכות ענטשפרעכט די לעבענסבעדינגונגען אינם רעסען פון דער פוילישער מלוכה.

דער אומשטאנד, וואָס בידע מלוכות זענען איצט דירעקט פעראינטערעסירט און שטרעבען צו א ווירטשאפטליכען שלום, פערשטארקט נאָך די איבערצייגונג, אז די אונטערהאנדלונגען, וואָס קומען איצט פאָר צווישען בידע צדדים, ווערען האָבען דעם געוואונשטען רעזולטאט.

ס'איז אָבער אינטערעסאנט דורכצושטודירען די שולות, וואָס האָבען געוואוינען דייטשלאנד אין איצטיגען מאָמענט צוצוגעהען דאָס שליסען פון א שטענדיגען, אדער לכל הפחות לאנגדויערנדען האנדלס־אָבמאך מיט פוילען.

קודם כל איז די דאָזיגע שטרעבונג פון דייטשלאנד פולע יוצא פון איהר דורכפאל אינ'ם צאָל־קריג מיט פוילען. דאָס, וואָס פוילען האָט בעקומען די גרויסע טעריטאָריאל־חלואה, זייענדיג אין א ווירטשאפטליכען קריג מיט דייטשלאנד, האָט אין דער הינזיכט געשפילט א גרויסע ראָל. אָבער נישט דאָס איז די אייגטיגע סבה, דער פוליש־דייטשער האנדעלס־אבמאך איז אין ריינגעלע אין דער פאָליטיק, וואָס דייטשלאנד ווילל אדורכפיהרען אין גאָהנטסטע עטליכע יאָהר. ס'האנדעלט זיך וועגען רעווידירען דעם דאוס־פלאן, לויט וועלכע דייטשלאנד וויל נאך צאָהלען קאָנטריבוציע־צאָהלונגען אזוי לאנג, ווי ס'וועלען פריהער גישט אויסגעטיילט ווערען אלע מעגליכקייטען צו פערגרעסערען דעם סחורה־ארויספיהר אין די אנדערע מלוכות, און בעזונדער אין די מלוכות פון מזרח־אייראָפּאָ, וואָס ליגען דירעקט אין שכנות מיט דייטשלאנד.

דעריבער איז דייטשלאנד אזוי שטארק פעראינטערעסירט אינ'ם האנדעלס־אָבמאך און הייט זיין מעהר נאָכגעביג, אז דער דאָזיגער אָבמאך זאָל געשלאָסען ווערען, אָבער, נישט קוקענדיג אויף די זעהר גינסטיגע מאָמענטען אין די אינטערהאנדלונגען, הייליען דערביי דאָך זיין זעהר שווערע שעריגונגען. בעזונדערע שוויריגקייטען הייט ארויסגעפען ביים שליסען א האנדעלס־אָבמאך, אדער א לאנגדויערנדען פראָוויזאָריום, די פראגע פון אומבעגרעניצטען ארויספיהר פון פלייש און בהמות קיין דייטשלאנד.

ווי שטרעזעמאן האָט זיך אויסנעדריקט וועט זיך דאָס נאָכגעבען די פערלאנגען פון פוילען אין דער הינזיכט ארויסרופען א קריזיס אין דער לאנד־ווירטשאפט פון דייטשלאנד האָט ביז איצט געפיהרט א פאָליטיק פון אלין־פערזאָרגונג, נישט אנקומענדיג צו אימפאָרט. אויב ביי אנ'אנדערע ארטיקלען איז דאָס איהר געלונגען האָט דאָס אין דער פלייש־פראגע נישט געקענט בעליגען די דייטשע דעלעגאציע וועט זיך זיכער אָפּגעגעשטעלען דעם אומבעגרעניצטען ארייַנפיהר פון דייטשלאנד, וואָס איז הידער זעהר געוואונשען פאר פוילען.

די דאָזיגע פראגע ווערט איצט דעבאטירט צווישען דר. טהאָרדאָוסקי און מיג. הערמעס. ס'איז צו האָפען, אז אויך די דאָזיגע שווערינקייט וועט בעזייטיגט ווערען.

ווי אזוי לעבען די יודן אין אלזשיר.

אלזשירער יודען פערנעהמען וויכטיגע אמטען ביי דער פראָנצויזישער רעגירונג. — אין אלזשיר זענען פאָרהאָן פראָבינער סעמינאָריומס. — אנטיסעמיטיזם איז אלזשיר.

פאריז (יט"א) דער אויבער דאָקטאר פון פראָנקרייך, הרב ישראל לאָו, האָט זיך עדשט וואס צוריקגעקעהרט פון אלזשיר, וואו ער האָט מתתיהו מיט זיינע זיהן אויף אן דער הייליגער זעלבסט־אָפּפער, ווי אין ד

לאדזער כראניק.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1907

דאס פאליציאיש-מיליטערישע ביורא בײם מאגיסטראט מאכט בעקאנט, אז אינט, דעם 19. אין לעצטן טאג פון דער רעגיסטראציע דארפן זיך שטעלן צו דער רעגיסטראציע אין לאקאל אויף טראוגוטא 10. די געבוירענע אין 1907, זאלן וואוינען אויפ'ן שטח פון 14. פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען פון M ביז Z.

מאר נישט צושטעלען זיך אהן א בעהעריגען מאטיו אין ריכטיגען סערטיפיקאט א שטראף פון 500 זל. אדער א וואכען ארעסט אדער אויך ביידע שטראפען צוזאמען.

מארגען, דינסטאג דארפן זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע די יעניגע פון יאהרגאנג 1906, וואס האבען זיך ביז-איצט צו דער רעגיסטראציע נישט געשטעלט, אומגעקעהרט נישט געשטאנען מאר קיין מאבער-קאמיסיע און וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. 2. 3. 4. 5. 6. און 7. פאליציי-קאמיסאריאטען.

נאכט-דיזשור אין די אפטייכען.

(פ) הייגט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואוישיצקי, נאפיורקאווסקי 27, דאניעלעצקי, פיעטריקאווער 127, איל-ניצקי און צימער, וואולטשאנסקא 87, לייגוועבער, פרעהיטס-פלאץ 2, הארטמאן, מלינארסקא 1, קאהאנא אלעקסאנדער-גאס 80.

איבערגעשניטען זיך דעם האלז מיט א בריטווע.

(:) פאריגע נאכט האט אין זיין איינגעמער וואוינונג אויף פרינציפאלנע 25 זיך איינגעגעשניטען דעם האלז מיט א בריטווע דער 19-יעהריגער זינגבוגד כאזושעלסקי. די סבה איז נישט בקוואוסט.

די אטערע-געזעלשאפט בעניים איהר מעטינגייט.

(—) די לאדזער אטערע-געזעלשאפט האט נאך א לאנגער הפסקה ווידער בעגיניט איהר טעטיגקייט. פון די וואך זאלן ווערען בעגייט די מוזיקאלישע פראבען.

א פארשטעלונג פאר די קינדער פון די יתומים-היזער.

(—) דיים 25. ד. ה. ארדענט אין די „געזעלשאפט צו געבען קולטורעלע הילף יודישע קינדער" א חניכה-פארענד אין יתומים-הויז פולנצנא 38 פאר די קינדער פון אלע יודישע יתומים-היזער אין לאדז.

א קינדער-כאר אויטער דער לייטונג פון דיריגענט דזיבאנאווסקי וועט זינגען א רייה פאלקס-לידער און עס וועט דורך די קינדער אויסגעפירט ווערען א קאמעדיע אין 3 אקטען „ב ם לאנד פון די ריזען".

אויסער דעם וועלען זיין רעציטאציעס א. א.

טרויעריגער גורל פון א באלוטער וועבער'ס א טאכטער.

די לעבענס-געשיכטע פון דער שעהנער ר—ע, וואס ווערט אריינגעשליידערט אין תהום פון ליידען. חאט חתונה מיט א מאן א אלפאנס, ווערט אנגעשטעקט מיט א קראנקהייט און געהט אויס ווי א ליכט.

די מעג האט זיך אין פאלוס אויף סעלמא נאם אפגעשפילט דער לעצטער אקט פון א שויערליכער פאמיליען-טראגעדיע, פון וועלכע ס'אזן געפאלען א קרבן א יונגע 30-יעהריגע יידישע פרוי.

די לעבענס-געשיכטע פון דער דאזיגער יידישער פרוי אין אין לאנגע מיט פון גוט, אומגלוק און ענטטוישונגען. שוין פון קינדהייט צו האט זי געשראפען די שווערע האנד פון גרוי-זאמען שיקזאל.

ה. ע. אין געווען א טאכטער פון אנ-ארימען יידישען בעלימער וועבער. באלד ווי זי אין צו אהר שב 55 געשטאנען האט זי מעהר בײ אינדערע עלטערן אין רויז נישט געפונען, ווי דחיות אין גרי-הע נוים. ער פאטער תמיד א פון-חושב-טער בײם וועב-שטהל, די מאטער פערמאמערט פון ארבעטען ארום די קלינע ווינדערלעך. אומזינ אין דאס קלינע בײדעם-שטובעלע געווען אנע-פילט מיט שטולע קרעכצען אין הייסע גלידערנע פרעהרען.

אתער פאר דער נאנצער בעטערקייט פון זיינער פרויערינען מעמער, אין די עלטערי בעצאהלט געווארען מיט א מתנה פון דומעל — זיינער שעהן טעכטער ה. ע. אין געווארען ווי א ליליע, חיבה ריז און נישט די ארומיגע, נישט די אפגענוצטע אלטע קלוידע האבען אויך פראכט נישט קיין פערטגעלעגט. זי האט געלוידט מיט שפיס א השכלה לוכט. אין געווען שלאנק, ווי א ליליע, אין אויגען, ווי א מיחוס'דיגע רבנישע טאכטער.

נאנץ באלד האט געהאלטען אין אין רעדען פון דעם ארומען ווייבער'ס שמחע טאכטער אין זי אין נאך קוים 16 יאהר אלט געווען, אז שרלים האבען בײ אינדערע עלטערן די מורען אפגעריסען.

אומגעמיין אין א שעהנעם פריהמארגען — דאס אין געווען באלד נאכ'ן אויס-פריך פון דער מלחמה, אין צום באלו-מער ווייבער נישט מען אנ'עלעגאנט גע-קלוידעטער יידישער יונגערמאן, זיך פארגעשטעלט אלס פערמעגלוכער סוחר אין ערזאלערס. אז ער אין שטארבלוך פערלובט אין זיין מאנטער אין ער בײם דערזעהן די עלטערן זאלען אנטוזיאזמען זי צו געבען אהם פאר א ווייב.

די עלטערן אין דער יונגערמאן כע-פעלען אין אויך אויף דעם מזרעל ה. ע. האט דער יונגער שעהנער בחור געמיינט א שטארקען רושם. האט מען דערזעהן לאנג נישט געזעהן א ן מען האט דאס פארל חתונה געמאכט.

אין דא הויבט זיך אן די פראגעדיע פון דער דאזיגער פולר-שעהנער באלו-טער יידישע מאטער. די ערשטע פאר חרשים, ווי דער שטיינער, האט דער עלעגאנט געווען זיך לוצעניו מדעגיו, געריחמט זיך מיט זיין שעהנער פרוי, אבער באלד אין זי אהם נכאם געווא-רען. ער האט אנגעהויבען פערפאלען צו ווערען פון שטאב אויף האלבע טעג, שפע מער אין ער וואס אמאל אלץ קעלטער געווארען צו דער שטאב אין ער פלעגט שוין אויך פערפאלען ווערען אויף גאנ-צע געלט אין אין באלוט דאס מען גע-שמועסט. אז דער פערשוין פוהרט אנ-אויסגעלאטען לעבען, פערקעהרט מיט אנגעשטענדיגע פרויען אין בכלל האט ער עפיס פערדעכטיגע פרנסות.

די ארימע פרוי, בכבע א שטילע אין בעשיידענע, האט זיך פאר הרפה אין נאם נישט געווען. נישט געוואלט דער-צערלען מענשען פון אנדער שרעקליכען גי-ל אין אלי געלטען אין געשווען.

יאהרען ווען געלאפען. די פרוי האט עכליכע מאל געבוירען קינדער אין זי בעגראבען בין דער אויסוואהל האט ער ליב מסבים געווען צו געבען אנדער אנ-אין אין דערנאך אזשל קיין בעגאס-אויערס, וואי ער האט זיך שוין געפונען מיט א מתנה פון דומעל בעשעפטיגונג... אין אין אויצט שטוין-רבר, מיט אלע דאזיגע „קומאים".

פון דאן אן האט די ארימע ה. ע. גע-לעבט אומגעגע יאהר אומזאם אין אין גרויס גוט. אנדער שטרנקטיס אבער, הגם פערטגעלעט פון דער גוט אין מראנ-שע אויבערלעבנישען, האט אלץ נאך פערפלעגרט די אויגען. דא האט זיך מיט אמאל צו אנדער געגעבען שרעכ'ען א באלוטער מרעגער, אנ'ארענטליכער מענש. זי האט שוין מעהר נישט גע-וואלט זאלען קיין „גליקען" אין מיט אנדם חתונה געהאט.

מיט'ן צוויטען מאן האט זי געלעבט גליקליך, לאמש אנן ארגמענט. דער מרענער האט ליב געהאט זיין שעהנע פרוי. אנדער אפגעגעבען ישרען אין זי אנגעלעבט. בלויז אנן זאך האט פערמ-ב-שלט זייער בעשווערען גלוק. די שעהנע ה. ע. האט געבוירען טויטע קינדער. זי אין אויך צו א דאכטער אין דא האט זיך אויסגעשטעלט, אז דער ערשטער מאן, דער אויסוואהל, האט זי אנגע-שלאפט מיט א מיאוס'ער ערענע.

מיט אויכיגע חרשים צערטס, זייענדיג מע-מרת, אין די ארימע ה. ע. אויפ'ן אין דער לעטשניצע צים דאסטער ר. אין אנדם דערצעלט אנדער אנדער ר. אין אנדם דערצעלט אנדער אויסגעגע גע-שולטע. בעטעגדיג מיט פרעהרען אין די אויגען זי צו דאסטען אין זאל קאנ-גען זיין א מסטר צו א געזונד לייב, נאר וואס זי בעגסס אנדער גאנץ לעבען.

נעריהרט פון דער פרוי'ס מרעגען גורל האט דער דאקטער ר. זי נעגומען הונלען אין אנדר גנאנשען דאפגנג, אז דאס קונד וועט לעבען.

אבער דא האט זיך פלוצלונג אויף דער ארימער פרוי'ס שטאב ארא-אנטלאמט ווי א דונער אין אין שווער אוגלוק. דער מאן, דער מרעגער, אין אינגמאל אנדנמשאפען פון א פערקיהלטער מיט שרעקליכע שטערצען. עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ער האט געפאלשט רשומאמזמן אין די געלעגען אין דאס באר פאלק דאס מיט אמאל זיך געזעגען האן בערויפט פאנ'ס שמחעל ברוים.

די אומגליקליכע פרוי אין אבער גוט געפאלען פון מיט.

זי האט געטרייסט דעם אנדענק פון מענדעלע מוכר ספרים, ה. ד. נאמבערג, ברענגיטלאוו גראסער און ב. בארעכאוו, וועלכע האבען פיל פערדיגסטען שאר דער וועלטליכער יידישער שול. דער גרויסער עולם שטאחט-אויף ווי איין מאי.

ה' ש. מענדעלסאן פון וואַרשא שטעלט זיך אם אויף די רעפרעסיעס, וואס די יודישע שול האט געהאט אויסצושטעהן

פייערליכע שול-אקאדעמיע אין „פילהארמאניע".

(ג) די גראנדיעזע שול-אקאדעמיע, וואס איז שבת איינגעערדענט געווארען דורך דער לאדזער אפטיילונג פון דער צענטראלער יודישער שול-ארגאניזאציע, האט ציגעצויגען אין „פילהארמאניע" זאל א ריזיגען עולם.

דער פארזיצער פון דער לאדזער י. ש. אַ. ראשב. פאזנאנסקי האט אין זיין ערעפנונגס-רעדע זיך אפגעשטעלט אויף דער בעדייטונג פון דער שול-אקציע, וואס ווערט איצט געפיהרט איבער'ן גאנצען לאנד. ער בעגריפט דערויף די צענטראלע יודישע שול-ארגאניזאציע אין דער פערזון פונ'ם אנוועזענדען פערשטעהער ה' ש. מענדעלסאן, און ער דריקט אויס די הצענונג, אז לאדז וועט נישט פלייבען הינטערשטעליג און וועט עהרענווירדיג פרפילען די פליכטען לגבי דעם יודיש-וועלטליכען שול-וועזען.

ה' פאזנאנסקי לעגט אפ אז בעעה-רען מיט אויפשטעהן דעם אנדענק פון מענדעלע מוכר ספרים, ה. ד. נאמבערג, ברענגיטלאוו גראסער און ב. בארעכאוו, וועלכע האבען פיל פערדיגסטען שאר דער וועלטליכער יודישער שול. דער גרויסער עולם שטאחט-אויף ווי איין מאי.

ה' ש. מענדעלסאן פון וואַרשא שטעלט זיך אם אויף די רעפרעסיעס, וואס די יודישע שול האט געהאט אויסצושטעהן

אין 1923; דעמאלס זענען פון געווארען 40 שולען. איבער'ן לאנד האט די יודישע ארבעטער אויפגעהויבען א פראטעסט-קאמפ וועלכע האט פוף כל סוף געהאלפן איצט לערנען זיך העכער 25000 אין 200 יודישע שולען.

ער בעריהרט אויך די פראגע דער שאפונג נייע פונ'ם נאציאנאלן יידישען שול-פערבאנד פון די ציל דער דאזיגער פאקט בעשטעהט. די רייד פונ'ם רעדנער, די לי פעהיגקייט פון דער יודישער שול אין דער יודיש-וועלטליכער שול.

אין דעם קאנצערט-טייל פון אקאדעמיע זענען דורך די קינדער דער מעדעם. אין בארעכאוו-שולען בעפיהרט געוואָרען אייניגע שעהנע זאנג-נומערן און גימנאסטישע אי-די ארטיסטען פון „ארדט" האבען בעפיהרט לייוויק'ס ליד „עס קלינגט גלאקען פון אויפשטאנד", און א שעם פון פילהארמאנישען אָרקעס מיהרט אויס אייניגע מוזיק-נומערן.

דער שול-יום-טוב איז פערענדיגט וואָרען מיט מענדעלסאן'ס „פרהלי", אויסגעפיהרט דורכ'ן פילהארמאנישען אָרקעסטער.

הנחות פאר פערלענען שטייערען

וויכטיגע פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום:

פארינע וואך האבען א רייה דעלעגאציעס פון די לאדזער מוחרישע אָרגאניזאציעס אינטערווענירט בײם פינאנץ-מיניסטער וועגען חנחות פאר פערלענטע שטייער-צאהלער.

נעכסטן האבען די סוח ישע ארגאניזאציעס בעקומען א מעלדונג וועגען א פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטער, לוט וועלכער די לאדזער פינאנץ-קאמער וועט קענען צולעגען אין ראטעס דעם אומזאץ-שטייער, וואס איז געווארען פערלענען זײט דעם 1. אקטאבער 1927 און וואס בעטרעפט העכער פון 100 פראָצ. פון דער יעהרליכער „סמאוקע" פון דעם דאזיגען שטייער. יעדענפאלס שאר די סומע פון פערלענענעם שטייער נישט בעזערעפען מעהר פון 30.000 זל.

ווייטער אין די לאדזער שטייער-מאכט בעפעלעכטיגט געווארען צו צע-לעגען אין ראטעס ביז'ן פיף פון בודזשעט-יאהר, ד. ה. ביז'ן 31. מערץ 1928 דעם פערלענענעם אומזאץ-שטייער אהן אינטערשיד פון דער גרויס פון דעם דאזיגען פערלענענעם שטייער, אבער דערביי טאר דער דאזיגער שטייער-חוב (ציזאמען מיט'ן קאמונאלען שטייער-צושלאג) נישט איבערשטייגען די סומע פון 100 פראָצ. פון דעם דאזיגען שטייער-אויפעמעס פאר'ן לעצטען יאהר.

(ב) אין 1927 זענען פון געווארען 40 שולען. איבער'ן לאנד האט די יודישע ארבעטער אויפגעהויבען א פראטעסט-קאמפ וועלכע האט פוף כל סוף געהאלפן איצט לערנען זיך העכער 25000 אין 200 יודישע שולען.

ער בעריהרט אויך די פראגע דער שאפונג נייעם נאציאנאלן יידישען שול-פערבאנד פון די ציל דער דאזיגער פאקט בעשטעהט. די רייד פונ'ם רעדנער, די לי פעהיגקייט פון דער יודישער שול אין דער יודיש-וועלטליכער שול.

אין דעם קאנצערט-טייל פון שקאדעמיע זענען דורך די קינדער דער מעדעם. אין בארעכאוו-שולען בעפיהרט געוואָרען אייניגע שעהנע זאנג-נומערן און גימנאסטישע אי-די ארטיסטען פון „ארדט" האבען בעפיהרט לייוויק'ס ליד „עס קלינגט גלאקען פון אויפשטאנד", און א שעם פון פילהארמאנישען אָרקעס מיהרט אויס אייניגע מוזיק-נומערן.

דער שול-יום-טוב איז פערענדיגט וואָרען מיט מענדעלסאן'ס „פרהלי", אויסגעפיהרט דורכ'ן פילהארמאנישען אָרקעסטער.

צוויי שווערע אומגליקספעלן

(:) אויף יצראָאלימסקי 7 האט מען פאפירע א שרעקליכער פאר-בעת די עלטערן זענען אין שטוב געווען. האט דער 3-יעהריגער מאן, שפילענדיג זיך בײ דער קוך, זיך ארויפגעגאסען א שאם מיט וואסער און זיך שווער אנגעברענט.

א עהנליכער פאל האט פאסירט גלובנא 46. דער 2-יעהריגער וואלדמאן האט, שפילענדיג זיך נעבן א פלעשעל יאָדינע און עס אויסגעטרונקען, פערלירענדיג דאס בעוואוסטזיין.

א קאמעט אויפ'ן הימעל קען מען היינט זעהען.

זיט נעכטען אבנד מען בײ א שעהן וועטער זעהן אויפ'ן הימעל א קומעט מיט זעלטענער גרויס מיט א לאנגען עק. דעם קאמעט קען מען זעהן מיט'ן בלויזען אויג.

א טאכטער פון א פאריזער סטרויזש זאל ווערן כינעזישע קייזערין.

א סענסאציאנעלע געשיכטע פון איצטיגען רעוואלוציאנערען כאמף אין כינא.

מען האט שוין לאנג גערעדט, אז אין כינעזישען בירגער-קריג שפילען א גרויס א ראלע עליכע פרויען פון פערשי-דענע לענדער. איצט קומט דער קע-דעסאנדגעס פון דער שוועדישער צייט-שנג „נאכריכטן", ה' וויצלען, וועלכער נעפינט זיך זיינט א לענגערער צייט אין כינא און בעשטעטיגט די פרויען-ראלע אין דער כינעזישער פעלי-עיק.

קורם דערצעהלט ער וועגען מאדאם בארדין אין א יודישע פרוי, וועלכע האט א צייט לאנג גע-וואוינט אין טשיקאגו צוזאמען מיט איהר מאן, וואס איז דארט געווען אנ-ארהאקאס. נאכ'ן ווייג פון דער רוסי-שער ראוואלוציע האבען זיך זיך ארי-בערגעקליבען קיין רוסלאנד און זענען דארט פערבליבען.

ה' וויצלען זאגט, אז נישט בארדין, נאר זיין פרוי האט געשפילט די הויפט-ראלע אין כינא, און אז צוליב איהר האט מען אויך איהם געשיקט קיין פעקין.

בכלל פיהרען אין כינא די אינטאלי-גענטע מלוכות זייער פעליטיק דורך פרויען.

דאס וויכטיגסטע, וואס ה' וויצלען דערצעהלט, איז וועגען סיליא בארוא, א פראנצויזישע מדעל פון א יאהר נב, א געזעלנע שענצערין אין פאריז, וועלכע געפינט זיך זינט א לענגערע צייט אין כינא.

אט דאס פראנצויזישע מדעל שפילט איצט די גרעסטע ראלע אין די כינעזי-שע געשעהענישען. איהר איז בעלונגען צו געהינגען דאס הארץ פון שאנג סטא לין, דעם בריהמטען כינעזישען גענעראל און ער איז איצט בײ איהר אין די הענד.

„לין טיט אלץ, וואס סיליא וויל, אז ער זאל טון", — שרייבט וויצלען, „הן סיליא גיט זיך דער כינעזישער גענעראל נישט קיין ריהר. אהן איהר מאכט ער נישט קיין שריט, זי קאן מיט איהם אויספיהרען, וואס נאר זי וויל".

אלזא, אט די פראנצויזיקע האט זיך פערוואלט ווערען א קינינ'ן, מצג עס אפ'לו זיין פון כינא, אבי צו האבען דעם טיטל קיניגין. האט זי זיך גענו-מען צו גענעראל שאנג סטא לין. זי פערלאנגט פון איהם נישט מעהר און נישט וועניגער, ווי ער זאל זיך ער-קלערען אלס קעניג פון כינא אוז זי מאכען מאר זיין קעניגין.

אז גענעראל לין גרייט זיך זי צו פאלגען, קאן מען זעהן פון די לעצטע ידיעות אין דער פרעסע. אזוי ווערט דערצעהלט, אז גענעראל לין האט בעשעלט מאר זיך א שווערען מאנטעל, אין וועלכען מען זאל איהם זאלבען אלס קעניג.

מען שטעהט אפ'לו, אז די פראנ-צויזין האט איהם בעהאוגען זיך צו שמד'ן אויף א קריסט, און אז ער האט איהר דאס צוגעזאגט.

עס הייסט, אז אייזער ער וועט זיך לאזען זאלבען אלס קעניג וועט ער זיך שו'פען אויף קאשאליק...

אבער עס איז נאך הייט נישט זיכער, אויב ער וועט ווירקליך ווערען קעניג. עס וועגדט זיך נאך, וואס אמעריקא, ענגלאנד און פראנקרייך וועלען זאגען דערצו. און אויב זיי וועלען נישט וועל-לען, וועט ער עס זיכער נישט טון.

וואס אנגעלאנגט פראנקרייך איז נאך נישט קלאר, אויב סיליא טוט עס איהר ווילען, אבער זי האנדעלט איצט אויף איהר אייגענער פראנגטוארטליכ-קייט. עס איז דא א כברא, אז פראנק-רייך וויל גארגישט, אז לין זאל ווערען מאכטיגער זיין קעניגין.

אז גענעראל לין גרייט זיך זי צו פאלגען, קאן מען זעהן פון די לעצטע ידיעות אין דער פרעסע. אזוי ווערט דערצעהלט, אז גענעראל לין האט בעשעלט מאר זיך א שווערען מאנטעל, אין וועלכען מען זאל איהם זאלבען אלס קעניג.

מען שטעהט אפ'לו, אז די פראנ-צויזין האט איהם בעהאוגען זיך צו שמד'ן אויף א קריסט, און אז ער האט איהר דאס צוגעזאגט.

עס הייסט, אז אייזער ער וועט זיך לאזען זאלבען אלס קעניג וועט ער זיך שו'פען אויף קאשאליק...

אבער עס איז נאך הייט נישט זיכער, אויב ער וועט ווירקליך ווערען קעניג. עס וועגדט זיך נאך, וואס אמעריקא, ענגלאנד און פראנקרייך וועלען זאגען דערצו. און אויב זיי וועלען נישט וועל-לען, וועט ער עס זיכער נישט טון.

וואס אנגעלאנגט פראנקרייך איז נאך נישט קלאר, אויב סיליא טוט עס איהר ווילען, אבער זי האנדעלט איצט אויף איהר אייגענער פראנגטוארטליכ-קייט. עס איז דא א כברא, אז פראנק-רייך וויל גארגישט, אז לין זאל ווערען

א טאכטער פון א פאריזער סטרויזש זאל ווערן כינעזישע קייזערין.

א סענסאציאנעלע געשיכטע פון איצטיגען רעוואלוציאנערען כאמף אין כינא.

מען האט שוין לאנג גערעדט, אז אין כינעזישען בירגער-קריג שפילען א גרויס א ראלע עליכע פרויען פון פערשי-דענע לענדער. איצט קומט דער קע-דעסאנדגעס פון דער שוועדישער צייט-שנג „נאכריכטן", ה' וויצלען, וועלכער נעפינט זיך זינט א לענגערער צייט אין כינא און בעשטעטיגט די פרויען-ראלע אין דער כינעזישער פעלי-עיק.

קורם דערצעהלט ער וועגען מאדאם בארדין אין א יודישע פרוי, וועלכע האט א צייט לאנג גע-וואוינט אין טשיקאגו צוזאמען מיט איהר מאן, וואס איז דארט געווען אנ-ארהאקאס. נאכ'ן ווייג פון דער רוסי-שער ראוואלוציע האבען זיך זיך ארי-בערגעקליבען קיין רוסלאנד און זענען דארט פערבליבען.

ה' וויצלען זאגט, אז נישט בארדין, נאר זיין פרוי האט געשפילט די הויפט-ראלע אין כינא, און אז צוליב איהר האט מען אויך איהם געשיקט קיין פעקין.

בכלל פיהרען אין כינא די אינטאלי-גענטע מלוכות זייער פעליטיק דורך פרויען.

דאס וויכטיגסטע, וואס ה' וויצלען דערצעהלט, איז וועגען סיליא בארוא, א פראנצויזישע מדעל פון א יאהר נב, א געזעלנע שענצערין אין פאריז, וועלכע געפינט זיך זינט א לענגערע צייט אין כינא.

אט דאס פראנצויזישע מדעל שפילט איצט די גרעסטע ראלע אין די כינעזי-שע געשעהענישען. איהר איז בעלונגען צו געהינגען דאס הארץ פון שאנג סטא לין, דעם בריהמטען כינעזישען גענעראל און ער איז איצט בײ איהר אין די הענד.

„לין טיט אלץ, וואס סיליא וויל, אז ער זאל טון", — שרייבט וויצלען. „הן סיליא גיט זיך דער כינעזישער גענעראל נישט קיין ריהר. אהן איהר מאכט ער נישט קיין שריט, זי קאן מיט איהם אויספיהרען, וואס נאר זי וויל".

אלזא, אט די פראנצויזיקע האט זיך פערוואלט ווערען א קינינ'ן, מצג עס אפ'לו זיין פון כינא, אבי צו האבען דעם טיטל קיניגין. האט זי זיך גענו-מען צו גענעראל שאנג סטא לין. זי פערלאנגט פון איהם נישט מעהר און נישט וועניגער, ווי ער זאל זיך ער-קלערען אלס קעניג פון כינא אוז זי מאכען מאר זיין קעניגין.

אז גענעראל לין גרייט זיך זי צו פאלגען, קאן מען זעהן פון די לעצטע ידיעות אין דער פרעסע. אזוי ווערט דערצעהלט, אז גענעראל לין האט בעשעלט מאר זיך א שווערען מאנטעל, אין וועלכען מען זאל איהם זאלבען אלס קעניג.

מען שטעהט אפ'לו, אז די פראנ-צויזין האט איהם בעהאוגען זיך צו שמד'ן אויף א קריסט, און אז ער האט איהר דאס צוגעזאגט.

עס הייסט, אז אייזער ער וועט זיך לאזען זאלבען אלס קעניג וועט ער זיך שו'פען אויף קאשאליק...

אבער עס איז נאך הייט נישט זיכער, אויב ער וועט ווירקליך ווערען קעניג. עס וועגדט זיך נאך, וואס אמעריקא, ענגלאנד און פראנקרייך וועלען זאגען דערצו. און אויב זיי וועלען נישט וועל-לען, וועט ער עס זיכער נישט טון.

וואס אנגעלאנגט פראנקרייך איז נאך נישט קלאר, אויב סיליא טוט עס איהר ווילען, אבער זי האנדעלט איצט אויף איהר אייגענער פראנגטוארטליכ-קייט. עס איז דא א כברא, אז פראנק-רייך וויל גארגישט, אז לין זאל ווערען

אנדערע דיפלאמאטען און מיל-קער.

ווען די פראנצו'זישע רעגירונג בין בעשלאסען צו שיקען א ווי פרוי קיין כינא, צו ווירקען אויף כינעזישע פיהרער אין די אינטערעס פון פראנקרייך, איז דער גורל געווען אויף דעם סטרויזש'ס טאכטער.

זי האט זיך אנגעכאפט אין דער בוידע הענד, דערוועהנדיג מאר זיין גרויסע קאריערע.

זי האט געמיינט ערנסט צו פראנקרייך און אין דער זעלבער דירכזיכטיגקייט אזא אינטערעס אנגע-שורעט.

אבער קומענדיג אין כינא זענען דיר אמביציעס געוואקסען — און דאס איז זיך פערוואלט ווערען קעניג כינא. נישט מעהר און נישט ווייניגער!

די, וואס קענען סיליא'ן תוכ-כיר, אז זי וועט איהרע אמבי-אן סזיהרע.

אינטערעסאנט איז, וואס איהר דער סטרויזש איז זיך בײ-איצט אויף דעם פראפעסאר און ער הייל צענעהמען קיין שום אנטערשיידונג זיין כאכער, כאכש זי איז איצט ריין.

ער איז בכלל נישט צופרידען זיין כאכטער'ס אויפהרונג, ווי ווארלט בעסער געוואלט זי זאל דאס פאריז אין פיהרען אויפגעפאלען ווי אלע ארימע מיידלעך.

פייערליכע שול-אקאדעמיע אין „פילהארמאניע".

(ג) די גראנדיעזע שול-אקאדעמיע, וואס איז שבת איינגעערדענט געווארען דורך דער לאדזער אפטיילונג פון דער צענטראלער יודישער שול-ארגאניזאציע, האט ציגעצויגען אין „פילהארמאניע" זאל א ריזיגען עולם.

דער פארזיצער פון דער לאדזער י. ש. אַ. ראשב. פאזנאנסקי האט אין זיין ערעפנונגס-רעדע זיך אפגעשטעלט אויף דער בעדייטונג פון דער שול-אקציע, וואס ווערט איצט געפיהרט איבער'ן גאנצען לאנד. ער בעגריפט דערויף די צענטראלע יודישע שול-ארגאניזאציע אין דער פערזון פונ'ם אנוועזענדען פערשטעהער ה' ש. מענדעלסאן, און ער דריקט אויס די הצענונג, אז לאדז וועט נישט פלייבען הינטערשטעליג און וועט עהרענווירדיג פרפילען די פליכטען לגבי דעם יודיש-וועלטליכען שול-וועזען.

ה' פאזנאנסקי לעגט אפ אז בעעה-רען מיט אויפשטעהן דעם אנדענק פון מענדעלע מוכר ספרים, ה. ד. נאמבערג, ברענגיטלאוו גראסער און ב. בארעכאוו, וועלכע האבען פיל פערדיגסטען שאר דער וועלטליכער יודישער שול. דער גרויסער עולם שטאחט-אויף ווי איין מאי.

ה' ש. מענדעלסאן פון וואַרשא שטעלט זיך אם אויף די רעפרעסיעס, וואס די יודישע שול האט געהאט אויסצושטעהן

הנחות פאר פערלענען שטייערען

וויכטיגע פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום:

פארינע וואך האבען א רייה דעלעגאציעס פון די לאדזער מוחרישע אָרגאניזאציעס אינטערווענירט בײם פינאנץ-מיניסטער וועגען חנחות פאר פערלענטע שטייער-צאהלער.

נעכסטן האבען די סוח ישע ארגאניזאציעס בעקומען א מעלדונג וועגען א פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטער, לוט וועלכער די לאדזער פינאנץ-קאמער וועט קענען צולעגען אין ראטעס דעם אומזאץ-שטייער, וואס איז געווארען פערלענען זיט דעם 1. אקטאבער 1927 און וואס בעטרעפט העכער פון 100 פראָצ. פון דער יעהרליכער „סמאוקע" פון דעם דאזיגען שטייער. יעדענפאלס שאר די סומע פון פערלענענעם שטייער נישט בעזערעפען מעהר פון 30.000 זל.

ווייטער אין די לאדזער שטייער-מאכט בעפעלעכטיגט געווארען צו צע-לעגען אין ראטעס ביז'ן פיף פון בודזשעט-יאהר, ד. ה. ביז'ן 31. מערץ 1928 דעם פערלענענעם אומזאץ-שטייער אהן אינטערשיד פון דער גרויס פון דעם דאזיגען פערלענענעם שטייער, אבער דערביי טאר דער דאזיגער שטייער-חוב (ציזאמען מיט'ן קאמונאלען שטייער-צושלאג) נישט איבערשטייגען די סומע פון 100 פראָצ. פון דעם דאזיגען שטייער-אויפעמעס פאר'ן לעצטען יאהר.

א קאמעט אויפ'ן הימעל קען מען היינט זעהען.

זיט נעכטען אבנד מען בײ א שעהן וועטער זעהן אויפ'ן הימעל א קומעט מיט זעלטענער גרויס מיט א לאנגען עק. דעם קאמעט קען מען זעהן מיט'ן בלויזען אויג.

פייערליכע שול-אקאדעמיע אין „פילהארמאניע".

(ג) די גראנדיעזע שול-אקאדעמיע, וואס איז שבת איינגעערדענט געווארען דורך דער לאדזער אפטיילונג פון דער צענטראלער יודישער שול-ארגאניזאציע, האט ציגעצויגען אין „פילהארמאניע" זאל א ריזיגען עולם.

דער פארזיצער פון דער לאדזער י. ש. אַ. ראשב. פאזנאנסקי האט אין זיין ערעפנונגס-רעדע זיך אפגעשטעלט אויף דער בעדייטונג פון דער שול-אקציע, וואס ווערט איצט געפיהרט איבער'ן גאנצען לאנד. ער בעגריפט דערויף די צענטראלע יודישע שול-ארגאניזאציע אין דער פערזון פונ'ם אנוועזענדען פערשטעהער ה' ש. מענדעלסאן, און ער דריקט אויס די הצענונג, אז לאדז וועט נישט פלייבען הינטערשטעליג און וועט עהרענווירדיג פרפילען די פליכטען לגבי דעם יודיש-וועלטליכען שול-וועזען.

ה' פאזנאנסקי לעגט אפ אז בעעה-רען מיט אויפשטעהן דעם אנדענק פון מענדעלע מוכר ספרים, ה. ד. נאמבערג, ברענגיטלאוו גראסער און ב. בארעכאוו, וועלכע האבען פיל פערדיגסטען שאר דער וועלטליכער יודישער שול. דער גרויסער עולם שטאחט-אויף ווי איין מאי.

ה' ש. מענדעלסאן פון וואַרשא שטעלט זיך אם אויף די רעפרעסיעס, וואס די יודישע שול האט געהאט אויסצושטעהן

דער גרויסער אפשידס-באנקעט לכבוד הרב ד"ר שלום טרייסטמאן,

אונזער בן-עיר, וואס נעהמט די נייע וואך איבער דעם אמט אלס רב הכולל פון העלסינגפארס.

אין דן לעזער פון „לאדזער טאגבלאט" וויסען שוין, אז הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, דער יאנגערער אהן פון לאנ זער רב חרה"ג ר' אליעזר יהודא טרייסטמאן ז"ל, איינגעלאדען געווארען אלס רב הכולל פון העלסינגפארס. אין דן נאהענטסטן טאג פארלאזט שוין הרב ד"ר שלום טרייסטמאן אונזער שטאט, דרי אנבעראומען דעם הויפען אמט אין דער הויפט-שטאט פון פינלאנד. פרי צו בעגרעבן אונזער פראמינענטען בן-עיר און צו נעזעגענען זיך מיט איהם, אז לכבוד דעם יאנען ירושלים גשלשהר-טען שבת צו נאכמיטאג אייגעארדענט גע-וואָרען דורך אן אפשידס-באנקעט גע-געבען אם אונזערע שטעלע פון ה' ה' גע-דאלס רשמסטאראן.

צו דעם דאזיגען אפשידס-באנקעט אין געלעגען א גרויסער עולם פון די אנ-ליעיקעסטע פערזענלעכקייטען פון ירו-שלים לארו, בערך 200 מאן. דער אונער ווערט געעפענט דורכ'ן רעדנער פון תל-אביב'ער שטאט-ראט ה' אברהם מעגבים, וועלכער לאזט אין אלס מאנאט מיטשר ה' משה חשלמאן.

דאס אין געווען א משרעווירדיג אנ-פערשאנטער בייזאמען. דער פאר-ווארצער האט פערשמאגען ארמעצאפרעגען פיל נשמיטלעכקייט אן זייער נייסטערקוגען „ראדיו-בעמערקונגען" צו די רעדעס האבען אויך אנגעהויבען פיל הייסערקעס.

ראשון. י. מ. ביאלער ראט אנגע-לייטעט די רעדעס מיט א שעהנער לא-ראסטערוסמי פון נשמיטלעכקייטען הרב ד"ר טרייסטמאן אלס גרויסען למדן און מאן פון מופר און טרייסטער ערזרוצייג.

דערנאך האלטען קורצע בעגרוסונגען די ה"ה יעקב שטיין, ישאי שוואַרץ, וועגמוטסטער און רער. ישראל קאהאן. די רעדנער ווינשען פיל כלים דעם יונגען געלעהרטען צו זיין כייער מוסיף און הייי-טען לאנ און ווייזען אן, צו פינלאנד מעג גליקלוך זיין. וואס אויפ אלס אמט אלס רב הכולל זיטט רארט צוא פרעל-מונגער מעגש, וויל הרב ד"ר טרייסטמאן, און לאזט מעג שטאלצירען, וואס אויהר פון עיר אין צוגשטעלט געווארען דער כבוד צו זיין דער ערשטער שטעלע פון פונ-לענדישן יודענטום.

בעי א גלעזעל פרטל-ווין און בעי חאר-ציגע ארץ ישראל-ליינאדים ווינלט זיך דער עולם בעי די ששהן געדענקעמע מנשען און דאס דערען נאר די ה"ה רער. אזעך, פאלמאן, ד"ר ראזענבלאט. הרב נוס-קאווסקי, אסא א. אער.

די אלדיטע אונטערשטאנטע פערזע-לכקייט פון הרב ד"ר שלום טרייסט-מאן פערזאנט א ווערדיגע אפשאצונג אלס פערזאן, וואס דארף פרעגען א נטע ערא און דער רפגות בכלל.

ה' א.י. בושעזשינסקי, אויסרדינערער זון צו פיגרערעהמיס, וואס לארו, וואס האט שוין ארויסגעגעבען פון זיך פיל גרויסע פערזענלעכקייטען, וועלכע שפו-לען א בעדייטענדע ראלע אין דער וועלט אייפ'ן גוטסמינען נעבוט, גיט אויצט ארויס פון אויהר מיט אויך דעם גייעם מוס פון א מאדערנעם רב, וואס ווייט גענוים אנדער שטאט פערשטאנען פיל כבוד. ער דרוקט אכער דערפון, וואס מור הא-בען בעדייערן דערפון, וואס מור הא-בען כנשט פערשטאנען אזא פערזענלי-קייט צו בעהאלטען בי זיך. ע אפעלירט צו די פערזיכטעלטע זיי זאלען זיך בע-מיהען, אז דער פרידער פון הרב ד"ר שלום — הרב ד"ר שמחה טרייסטמאן ואל נישט דערפען אויסוואנדערן און דער פרעמד, נאר מאגען זיך בכבוד'ג אנגארדנען דא אויפ'ן ארט.

ראפפ. אברהם טענגבלים האלט ווארם אינטער דעם דאזיגען אנגעען אלס מור ראזענען אפעל. לארו, זאגט ער, דארף אויצט מחקן זיין דאס. דאס זי דאס בין אהער נישט נשמה. הענען הרב ד"ר שמחה טרייסט-מאן, אינגער פון די ווילמינסטע יונגע רבנים און אינגער פון די אנגעזעהענסטע ירושלים נשלהרשע, וואס מור פערטא-גען הינט, בשמחהען זיך אויצט שטיי מאגן פוילען. אכער נראר אזא רב דארפען מור אין לארו און די הינע ערה דארף אין דער הינזוכלט פון עפזוא כמשות'דינגעס.

בעי שרוים-שרפען פיל הייסרקעס.

ראשון. י. מ. ביאלער ראט אנגע-לייטעט די רעדעס מיט א שעהנער לא-ראסטערוסמי פון נשמיטלעכקייטען הרב ד"ר טרייסטמאן אלס גרויסען למדן און מאן פון מופר און טרייסטער ערזרוצייג.

דערנאך האלטען קורצע בעגרוסונגען די ה"ה יעקב שטיין, ישאי שוואַרץ, וועגמוטסטער און רער. ישראל קאהאן. די רעדנער ווינשען פיל כלים דעם יונגען געלעהרטען צו זיין כייער מוסיף און הייי-טען לאנ און ווייזען אן, צו פינלאנד מעג גליקלוך זיין. וואס אויפ'ן אמט אלס רב הכולל זיטט רארט צוא פרעל-מונגער מעגש, וויל הרב ד"ר טרייסטמאן, און לארו מעג שטאלצירען, וואס אויהר פון עיר אין צוגשטעלט געווארען דער כבוד צו זיין דער ערשטער שטעלע פון פונ-לענדישן יודענטום.

בעי א גלעזעל פרטל-ווין און בעי חאר-ציגע ארץ ישראל-ליינאדים ווינלט זיך דער עולם בעי די ששהן געדענקעמע מנשען און דאס דערען נאר די ה"ה רער. אזעך, פאלמאן, ד"ר ראזענבלאט. הרב נוס-קאווסקי, אסא א. אער.

די אלדיטע אונטערשטאנטע פערזע-לכקייט פון הרב ד"ר שלום טרייסט-מאן פערזאנט א ווערדיגע אפשאצונג אלס פערזאן, וואס דארף פרעגען א נטע ערא און דער רפגות בכלל.

ה' א.י. בושעזשינסקי, אויסרדינערער זון צו פיגרערעהמיס, וואס לארו, וואס האט שוין ארויסגעגעבען פון זיך פיל גרויסע פערזענלעכקייטען, וועלכע שפו-לען א בעדייטענדע ראלע אין דער וועלט אייפ'ן גוטסמינען נעבוט, גיט אויצט ארויס פון אויהר מיט אויך דעם גייעם מוס פון א מאדערנעם רב, וואס ווייט גענוים אנדער שטאט פערשטאנען פיל כבוד. ער דרוקט אכער דערפון, וואס מור הא-בען בעדייערן דערפון, וואס מור הא-בען כנשט פערשטאנען אזא פערזענלי-קייט צו בעהאלטען בי זיך. ע אפעלירט צו די פערזיכטעלטע זיי זאלען זיך בע-מיהען, אז דער פרידער פון הרב ד"ר שלום — הרב ד"ר שמחה טרייסטמאן ואל נישט דערפען אויסוואנדערן און דער פרעמד, נאר מאגען זיך בכבוד'ג אנגארדנען דא אויפ'ן ארט.

ראפפ. אברהם טענגבלים האלט ווארם אינטער דעם דאזיגען אנגעען אלס מור ראזענען אפעל. לארו, זאגט ער, דארף אויצט מחקן זיין דאס. דאס זי דאס בין אהער נישט נשמה. הענען הרב ד"ר שמחה טרייסט-מאן, אינגער פון די ווילמינסטע יונגע רבנים און אינגער פון די אנגעזעהענסטע ירושלים נשלהרשע, וואס מור פערטא-גען הינט, בשמחהען זיך אויצט שטיי מאגן פוילען. אכער נראר אזא רב דארפען מור אין לארו און די הינע ערה דארף אין דער הינזוכלט פון עפזוא כמשות'דינגעס.

צום כלוף האט ראשטאן טענגבלים אויסגעדרוקט אנערקענונג דעם פראפ. ד"ר העלער. דער לייטער פון בית-המדרש העליון אין בערלין, ווי אויך פראפ. מיטוואך אין בערלין, וואס אן ראגט זיי האבען די בודע ברידער טרייסטמאן געראטן די טעגליכקייט צו דער רעגרייטען און זייער שטריים צו דער הויכער מדרגה, אויף וועלכער זיי שטע-הען הייגט.

בעי א געזעלשאפטער אויפטרעטאמט נעמט דאס ווארט דער חתן השמחה הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, וועלכער הצלח אן גלענצענדע רעדע. דאס אין נשמען א מייסטערוישע פון רעטאריק און כמוד.

דאסטערינג פאר'ן צוגעטיילטען כבוד, גיט הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, צוליב די נישט-ריכטיגע מיטגעבען, וואס זענען אריינגעגעבט געווארען דורך מאנגל רעדנער ווענען פינלאנד און די דאר-טיגע יודען, קורץ כל אפ א גרוס פון יענעם לאנ, וואהין ער פאהרט אויצט צו בע-זעצען זיך אן. וואו ער האט שוין מיט אייגענע מאגאזטען צוריק פערבראכט מאנעטען צייט וואלען, אויבער ער האט זיך רעזולטירט אנצונעמען די אמבלא-דונג פון דער דאר מונגער קהלה.

— אין דער הויפט-שטאט פון פינ-לאנד, אין העלסינגפארס, נעפאנען זיך נישט מיר נאנצע 500 יודישע פאמי-ליעס. די יודען לעבען פון פריע פרא-פעסיעס, זיי זענען רידיסטען, אינטשי-ניערען, דאקטוירים א.א.וו. זיי זענען אויך פערטרעטען אין דער פארלי-מענטשע, אין דער פרינסאנטשאפט-אינ-דוסטריע, פאנבעשטיצע א.ר.ג.ל. בכלל אין די עקאנאמישע לאגע פון די דאר-טיגע יודען א גאנץ נייטרעלע. נאר אמע-ריקא אין די לאגע פון די יודען אין פינלאנד די בעסטע. אין דער פאליטיק שפילען די יודען א קלייגע ראלע, ווייל זיי זענען א קלייגע מינערהייט. נישטא אין פינלאנד קיין „יודען-פראגע", קיין ש.אי צו יודען. אויב מיט יצחרען צ-ריק האט מען דארט יודען געדרעפ'ט, אין עס נעווען צוליב דער רעטרעגרעס. לעצטענס אין אבער לגבי אנטיסעמיטיזם, אינ'ם זון פון די גלות-לענדער. נישט קיינמאל.

— אין פולטערלען זון — יאנט ווייטער דער רעדנער — שטעהען די פינלענדישע יודען אויף אזא מדרגה, אז מען דארף זיך מיט זיי פלל נישט שטרייטען. זיי פיהרען אן'אינגענאנטיג יידיש לעבען, האבען אונגעגע שיי-ען, ווי כדרשיב, מקוה, חזן א.א.וו. קיין מאדערנע זענען צוזאמען זיי פינלענדישע יודען נישטא. אלע פיהלען זיך יודיש. א גרויסער טייל פון די ארטיגע יודען שטאמט פון די אמאליגע „קאנטאנים-טן", די רעשט ווענען אהין אין אמעריקע, אין לענדער, אין דער מדינה אין דער אנדערער אין דער ראסיגע לעבען.

— אין דער הויפט-שטאט פון פינ-לאנד, אין העלסינגפארס, נעפאנען זיך נישט מיר נאנצע 500 יודישע פאמי-ליעס. די יודען לעבען פון פריע פרא-פעסיעס, זיי זענען רידיסטען, אינטשי-ניערען, דאקטוירים א.א.וו. זיי זענען אויך פערטרעטען אין דער פארלי-מענטשע, אין דער פרינסאנטשאפט-אינ-דוסטריע, פאנבעשטיצע א.ר.ג.ל. בכלל אין די עקאנאמישע לאגע פון די יודען א גאנץ נייטרעלע. נאר אמע-ריקא אין די לאגע פון די יודען אין פינלאנד די בעסטע. אין דער פאליטיק שפילען די יודען א קלייגע ראלע, ווייל זיי זענען א קלייגע מינערהייט. נישטא אין פינלאנד קיין „יודען-פראגע", קיין ש.אי צו יודען. אויב מיט יצחרען צ-ריק האט מען דארט יודען געדרעפ'ט, אין עס נעווען צוליב דער רעטרעגרעס. לעצטענס אין אבער לגבי אנטיסעמיטיזם, אינ'ם זון פון די גלות-לענדער. נישט קיינמאל.

— אין פולטערלען זון — יאנט ווייטער דער רעדנער — שטעהען די פינלענדישע יודען אויף אזא מדרגה, אז מען דארף זיך מיט זיי פלל נישט שטרייטען. זיי פיהרען אן'אינגענאנטיג יידיש לעבען, האבען אונגעגע שיי-ען, ווי כדרשיב, מקוה, חזן א.א.וו. קיין מאדערנע זענען צוזאמען זיי פינלענדישע יודען נישטא. אלע פיהלען זיך יודיש. א גרויסער טייל פון די ארטיגע יודען שטאמט פון די אמאליגע „קאנטאנים-טן", די רעשט ווענען אהין אין אמעריקע, אין לענדער, אין דער מדינה אין דער אנדערער אין דער ראסיגע לעבען.

צום כלוף האט ראשטאן טענגבלים אויסגעדרוקט אנערקענונג דעם פראפ. ד"ר העלער. דער לייטער פון בית-המדרש העליון אין בערלין, ווי אויך פראפ. מיטוואך אין בערלין, וואס אן ראגט זיי האבען די בודע ברידער טרייסטמאן געראטן די טעגליכקייט צו דער רעגרייטען און זייער שטריים צו דער הויכער מדרגה, אויף וועלכער זיי שטע-הען הייגט.

בעי א געזעלשאפטער אויפטרעטאמט נעמט דאס ווארט דער חתן השמחה הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, וועלכער הצלח אן גלענצענדע רעדע. דאס אין נשמען א מייסטערוישע פון דער רעטאריק און כמוד.

דאסטערינג פאר'ן צוגעטיילטען כבוד, גיט הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, צוליב די נישט-ריכטיגע מיטגעבען, וואס זענען אריינגעגעבט געווארען דורך מאנגל רעדנער ווענען דער מדינה. שרשט, ווען עמוצאר דערלאזט זיך מיט אונגעגע כחות צום שפיץ — פערדיסט מען די השלזשר אן מען פרעגט: ווער אז ער? לארו דארף שאפען מגליכקייטען פאר צוועלכע יונגע מענשען. דערווייל אין אבער דא אפילו נישטא קיין לע-מוישע פיפליאטעק...

זיי פראגטפולע רעדע פערענדיגט הרב ד"ר טרייסטמאן, אז ער האט צו געפונען אויף זיי אמט אין פינלאנד נישט פלוין אן'ארט פון פרנסה אין מנוחה, נאר אויך א פלאץ, וואו ער וועט ווייטער מאגען זיך אנבעטען מיט זיינע נע צארטל פון צו לימא אין פוילען. עס אין צו זיי בעמערקען א שטאדט צו שטע-נעכינדערהייט צו יודישקייט, צום יידי-ים אין צ' אלץ, וואס אין אלע יידען, אין זיי גיבען מיט א ברייטער ראנד פון פאר'ן אייפ'שרעק אין ארץ-ישראל.

— די יודען אין פינלאנד בעגעגען זיך אבער נישט פלוין מיט'ן נשבע געלד, זיי אר-בייטען אויך אסמו אייפ'ן גע-ביט פון ערצהונגס ווענען. די יודישע גימנאזיע אין העלסינגפארס ווערט אויסגעהאלטען דורך דער יודישער גע-מיינדע. די שולע אין ערזין יודישע. חיי דעם גימנאזיאל-פראגראם, וואס ווערט אנגעגעבען אין דער פינגישער שפראך, ווערען פון 5. קלאס אן גע-לערנט די יודישע לימודים אין דער השפראנישער שפראך. בפ'ן 5. קלאס אין עס א קאנפרעטאציע-שעל, ד. ה. פאר יונגלעך אין מיידלעך צוזאמען, אזוי אז אויך די מיידלעך בעסיטען די זעלבע יודישע ערציהונג, וואס ד' יונגלעך.

— צוזאמען די פינלענדישע יודען חשבשט א זעלטענע הארמאניע. נישטא דארט קיין אונגערליכע רעפ'נגען, קיין פארמיי-אנשע שפאלטונגען. אין דער הינזוכלט האבען מיר, פילישע יודען, געקאנט פון זיי זיך א סך אפלערנען.

הרב ד"ר שלום טרייסטמאן בעזוכט דאן פרייטאג אין זונטאג דעם עין הרפגות אין פוילען אין ווייזט אן אויף דער שווערער לאגע, אין וועלכער אינזערע ברידער דא געפונען זיך: יערער פארמיי-מאן וויל זעהען אונ'ם מרא ראתרא א הונגערדיג-פראצענטען אנהענגער פון זיין פאר-טיי. דער למדן וויל זעהען אונ'ם רב פוילין למדן, דער משכיל — פוילין משכיל, דער שתרלן — פוילין שתרלן, די יודען פון אלטען דור ווילען אונדער זעהען דעם רב בעהאנגען אזוי מיט 3 נראהן בעדיר.

אפשטעלערינג זיך אויף די אויס-פיהרונגען פון אייגענע פאר-רעדנער, ווייזט אן הרב ד"ר ש. טרייסטמאן, וואס מען קלערט בי אנז אזוי וועגען ווענען יענע יונגע יודען, וואס מאטערן זיך אין פשטוהען זיך ווייטער צו קומען — צו געבען אט די מעגליכקייט. אסך פון אנזער יונגעד ווערען דערפרוגען אונ'ם לאבוריטט פון ליפט-פרנסות. שרשט, ווען עמוצאר דערלאזט זיך מיט אונגעגע כחות צום שפיץ — פערדיסט מען די השלזשר אן מען פרעגט: ווער אז ער? לארו דארף שאפען מגליכקייטען פאר צוועלכע יונגע מענשען. דערווייל אין אבער דא אפילו נישטא קיין לע-מוישע פיפליאטעק...

זיי פראגטפולע רעדע פערענדיגט הרב ד"ר טרייסטמאן, אז ער האט צו געפונען אויף זיי אמט אין פינלאנד נישט פלוין אן'ארט פון פרנסה אין מנוחה, נאר אויך א פלאץ, וואו ער וועט ווייטער מאגען זיך אנבעטען מיט יענע יונגע יודען. עס אין צו זיי בעמערקען א שטאדט צו שטע-נעכינדערהייט צו יודישקייט, צום יידי-ים אין צ' אלץ, וואס אין אלע יידען, אין זיי גיבען מיט א ברייטער ראנד פון פאר'ן אייפ'שרעק אין ארץ-ישראל.

— די יודען אין פינלאנד בעגעגען זיך אבער נישט פלוין מיט'ן נשבע געלד, זיי אר-בייטען אויך אסמו אייפ'ן גע-ביט פון ערצהונגס ווענען. די יודישע גימנאזיע אין העלסינגפארס ווערט אויסגעהאלטען דורך דער יודישער גע-מיינדע. די שולע אין ערזין יודישע. חיי דעם גימנאזיאל-פראגראם, וואס ווערט אנגעגעבען אין דער פינגישער שפראך, ווערען פון 5. קלאס אן גע-לערנט די יודישע לימודים אין דער השפראנישער שפראך. בפ'ן 5. קלאס אין עס א קאנפרעטאציע-שעל, ד. ה. פאר יונגלעך אין מיידלעך צוזאמען, אזוי אז אויך די מיידלעך בעסיטען די זעלבע יודישע ערציהונג, וואס ד' יונגלעך.

— צוזאמען די פינלענדישע יודען חשבשט א זעלטענע הארמאניע. נישטא דארט קיין אונגערליכע רעפ'נגען, קיין פארמיי-אנשע שפאלטונגען. אין דער הינזוכלט האבען מיר, פילישע יודען, געקאנט פון זיי זיך א סך אפלערנען.

טעאטער און מוזיק.

דער רעציטאל-קאנצערט פון ראבערט סאזאדעזוס.

דער קאנצערט פון דעם נאך יונגען, אבער שוין וועלט-בערייהמטען פיאניסט ה' ר. קאזאדעזוס, איז געווען א גרוי-סער גייסטיגער יום-טוב פאר אונזערע מעלאמאנען. דער דאזיגער קאנצערט איז בלי ספק איינער פון די אינטערע-סאנטעסטע, וועלכע מיר האבען געהאט הייגטיגען סעזאן.

קאסאנדעזוס איז א פענאמענאלע ער-שיינונג אין דער מוזיקאלישער וועלט. א מערקווירדיג פילווייטיגע קינסטלער, וועל-כער שפרייזט מיט זיכערקייט און גלאנץ איבער די פערשידענארטיגסטע וועגען פון דער קונסט, הערן מיר איהם שפילן, הערן מיר פערוואונדערט וויאזוי דער קא-סאנדעזוס, וועלכער שפילט לישט'ן און די מאדערניסטען-דצביוסי און אלבעניס — מיט אזוי פיל קראפט און עכסטן קינסט-לערישען פייער, מיט אזא ארענענדיגער לעידענשאפט און שטארקען טעמפעראַ-מענט, וואס דערמאנט מאמענטענווייז די „דעמאנישקייט" און נעהאלדיגע עקס-פרעסיע פון ארטור רובינשטיין.

אז דער שטורמדיגער קאסאנדעזוס — זאל גלייכצייטיג פערמאגען אזא שטי-לען טופטעלען און צארטען טאן, אזא לירישע עמפינדונג, אז דורכדרינגיגקייט, קריסטאלע ריינעקייט און געלעשערטע רוהיגקייט, אין וועלכער פס פיהלט זיך שטארק דער אינגעהאלטענער אינערלי-כער פייער, אזא חיכען אנשלאג און אינדעלע פראזירונג, וואס ער האט ארויס-געוויזען בעזונדערס בי דער מערקווי-דיגער אינטערפרעטאציע פון די קלאסי-שע ווערק — די בעריהמטע סאנאטע פון סקארלאטי און די 81 טע סאנאטע פון בעטהאווען.

קאסאנדעזוס איז אן'עכטער פראנצויז, א בעריהמטער פארשטעהער פון דער פראנצויזישער שולע, וואס צייכענט זיך אויס מיט דעם גראציעזען עלעגאנטען און פארנעהמען שפילען אהן שאטלענע העווילות און באנאלע אויסערליכע עפעק-טען וועט סאר אונז קלאר ווערען, פאר-וואס דער גרויסער ווירטואז האט אזוי בעצויבערט מיט זיין שפילען די צו-הערער.

דער קאסאנדעזוס-קאנצערט איז געווען א גרויס מוזיקאליש געשעהעניש, וואס וועט בי אונז לאנג פערבלייבען אין זכרון.

עס איז באמת דערפרעהענד, וואס דאס לעדזער פיבליקום וועט האבען די געלעגענהייט איהם צו הערען אויפן צווייטען קאנצערט הייגטיגען דינסטאג.

ד"ר ל. פריבולסקי.

דער לעצטער קאנצערט פון קאזאדעזוס.

נאך דעם אונגעהוירען ערשאלג אויפ'ן ערשטען קאנצערט טרעט אויף מארגען דער בעריהמטער פיאניסט ראבערט קא-זאדעזוס צום לעצטען מאל אין „פיל-הארמאניע". דער קינסטלער וועט אויס-פיהרען א סולשטענדיג נייעם פראגראם פון די שענסטע פערל פון קלאוויר-רעפערטואר.

„צענטראל"-אפטייק פאר אלע קראנקען-קאסעס.

(§) אויף א קאנצערענץ אין וואַרשא מיט די פארשטעהער פון דער לאדזער קראנקען-קאסע, איז בעשלאסען געווא-רען צו צענטראליזירען די קראנקען-קאסס-אפטיקען, כדי אזוי ארום צו פער-זארגען די קראנקען-קאסעס פון די קלענערע שטעט מיט די נויטיגע מעדי-קאמענטען.

וואס ווערט היינט געשפילט

אין די טעאטערו און קינאס?

פילהארמאניע — וואו זענען מיינע קינדער?

שטאטיש-טעאטער — 830 אזו. „מיזוואלעניע".

אפולארני — אויף אגראדאוא 38 „כלאפי".

קאמער-טעאטער — „פורא סלאמי".

גאנג — „שקאלא פאצאלונקוב".

ספלענדיד — „די שטאט פון טויזענד פרידען"

גראנד-קינאָ — „דעם שייכ'ס זוהן".

אדעאן — „די אינזעל פון מאר-פאלענע".

נאוואשטשי — „וואו עס ענדיגט זיך די גאס..."

קארסא — „דער אינדישער קבר"

שטאטיש קינא—פאר דערוואקסע-נע „דעקאבריסטען". פאר יוגענד „דאס בילד פון מאן.

ראדזער סאנעבלאט 290 מאנטאג, 19. דעצעמבער 1938

דער גרויסער אפשידס-באנקעט לכבוד הרב ד"ר שלום טרייסטמאן,

אונזער בן-עיר, וואס נעהמט די נייע וואך איבער דעם אמט אלס רב הכולל פון העלסינגפארס.

אין דן לעזער פון „לאדזער טאגבלאט" וויסען שוין, אז הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, דער יאנגערער אהן פון לאנ זער רב חרה"ג ר' אליעזר יהודא טרייסט-מאן ז"ל, איינגעלאדען געווארען אלס רב הכולל פון העלסינגפארס. אין דן נאהענטסטן טאג פארלאזט שוין הרב ד"ר שלום טרייסטמאן אונזער שטאט, דרי אנבעראומען דעם הויפען אמט אין דער הויפט-שטאט פון פינלאנד. פרי צו בעגרעבן אונזער פראמינענטען בן-עיר און צו נעזעגענען זיך מיט איהם, אז לכבוד דעם יאנען ירושלים גשלשהר-טען שבת צו נאכמיטאג אייגעארדענט גע-וואָרען דורך אן אפשידס-באנקעט אם אונזערע שטעלע פון ה' ה' גע-דאלס רשמסטאראן.

צו דעם דאזיגען אפשידס-באנקעט אין געלעגען א גרויסער עולם פון די אנ-ליעיקעסטע פערזענלעכקייטען פון ירו-שלים לארו, בערך 200 מאן. דער אונער ווערט געעפענט דורכ'ן רעדנער פון תל-אביב'ער שטאט-ראט ה' אברהם מעגבים, וועלכער לאזט אין אלס מאנאט מיטשר ה' משה חשלמאן.

דאס אין געווען א משרעווירדיג אנ-פערשאנטער בייזאמען. דער פאר-ווארצער האט פערשמאגען ארמעצאפרעגען פיל נשמיטלעכקייטען אן זייער נייסטערקוגען „ראדיו-בעמערקונגען" צו די רעדעס האבען אנגעהויבען הייסערקעס.

ראשון. י. מ. ביאלער ראט אנגע-לייטעט די רעדעס מיט א שעהנער לא-ראסטערוסמי פון נשמיטלעכקייטען הרב ד"ר טרייסטמאן אלס גרויסען למדן און מאן פון מופר און טרייסטער ערזרוצייג.

דערנאך האלטען קורצע בעגרוסונגען די ה"ה יעקב שטיין, ישאי שוואַרץ, וועגמוטסטער און רער. ישראל קאהאן. די רעדנער ווינשען פיל כלים דעם יונגען געלעהרטען צו זיין כייער מוסיף און הייי-טען לאנ און ווייזען אן, צו פינלאנד מעג גליקלוך זיין. וואס אויפ'ן אמט אלס רב הכולל זיטט רארט צוא פרעל-מונגער מעגש, וויל הרב ד"ר טרייסטמאן, און לארו מעג שטאלצירען, וואס אויהר פון עיר אין צוגשטעלט געווארען דער כבוד צו זיין דער ערשטער שטעלע פון פונ-לענדישן יודענטום.

בעי א גלעזעל פרטל-ווין און בעי חאר-ציגע ארץ ישראל-ליינאדים ווינלט זיך דער עולם בעי די ששהן געדענקעמע מנשען און דאס דערען נאר די ה"ה רער. אזעך, פאלמאן, ד"ר ראזענבלאט. הרב נוס-קאווסקי, אסא א. אער.

די אלדיטע אונטערשטאנטע פערזע-לכקייט פון הרב ד"ר שלום טרייסט-מאן פערזאנט א ווערדיגע אפשאצונג אלס פערזאן, וואס דארף פרעגען א נטע ערא און דער רפגות בכלל.

ה' א.י. בושעזשינסקי, אויסרדינערער זון צו פיגרערעהמיס, וואס לארו, וואס האט שוין ארויסגעגעבען פון זיך פיל גרויסע פערזענלעכקייטען, וועלכע שפו-לען א בעדייטענדע ראלע אין דער וועלט אייפ'ן גוטסמינען נעבוט, גיט אויצט ארויס פון אויהר מיט אויך דעם גייעם מוס פון א מאדערנעם רב, וואס ווייט גענוים אנדער שטאט פערשטאנען פיל כבוד. ער דרוקט אכער דערפון, וואס מור הא-בען בעדייערן דערפון, וואס מור הא-בען כנשט פערשטאנען אזא פערזענלי-קייט צו בעהאלטען בי זיך. ע אפעלירט צו די פערזיכטעלטע זיי זאלען זיך בע-מיהען, אז דער פרידער פון הרב ד"ר שלום — הרב ד"ר שמחה טרייסטמאן ואל נישט דערפען אויסוואנדערן און דער פרעמד, נאר מאגען זיך בכבוד'ג אנגארדנען דא אויפ'ן ארט.

ראפפ. אברהם טענגבלים האלט ווארם אינטער דעם דאזיגען אנגעען אלס מור ראזענען אפעל. לארו, זאגט ער, דארף אויצט מחקן זיין דאס. דאס זי דאס בין אהער נישט נשמה. הענען הרב ד"ר שמחה טרייסט-מאן, אינגער פון די ווילמינסטע יונגע רבנים און אינגער פון די אנגעזעהענסטע ירושלים נשלהרשע, וואס מור פערטא-גען הינט, בשמחהען זיך אויצט שטיי מאגן פוילען. אכער נראר אזא רב דארפען מור אין לארו און די הינע ערה דארף אין דער הינזוכלט פון עפזוא כמשות'דינגעס.

צום כלוף האט ראשטאן טענגבלים אויסגעדרוקט אנערקענונג דעם פראפ. ד"ר העלער. דער לייטער פון בית-המדרש העליון אין בערלין, ווי אויך פראפ. מיטוואך אין בערלין, וואס אן ראגט זיי האבען די בודע ברידער טרייסטמאן געראטן די טעגליכקייט צו דער רעגרייטען און זייער שטריים צו דער הויכער מדרגה, אויף וועלכער זיי שטע-הען הייגט.

בעי א געזעלשאפטער אויפטרעטאמט נעמט דאס ווארט דער חתן השמחה הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, וועלכער הצלח אן גלענצענדע רעדע. דאס אין נשמען א מייסטערוישע פון דער רעטאריק און כמוד.

דאסטערינג פאר'ן צוגעטיילטען כבוד, גיט הרב ד"ר שלום טרייסטמאן, צוליב די נישט-ריכטיגע מיטגעבען, וואס זענען אריינגעגעבט געווארען דורך מאנגל רעדנער ווענען דער מדינה. שרשט, ווען עמוצאר דערלאזט זיך מיט אונגעגע כחות צום שפיץ — פערדיסט מען די השלזשר אן מען פרעגט: ווער אז ער? לארו דארף שאפען מגליכקייטען פאר צוועלכע יונגע מענשען. דערווייל אין אבער דא אפילו נישטא קיין לע-מוישע פיפליאטעק...

זיי פראגטפולע רעדע פערענדיגט הרב ד"ר טרייסטמאן, אז ער האט צו געפונען אויף זיי אמט אין פינלאנד נישט פלוין אן'ארט פון פרנסה אין מנוחה, נאר אויך א פלאץ, וואו ער וועט ווייטער מאגען זיך אנבעטען מיט יענע יונגע יודען. עס אין צו זיי בעמערקען א שטאדט צו שטע-נעכינדערהייט צו יודישקייט, צום יידי-ים אין צ' אלץ, וואס אין אלע יידען, אין זיי גיבען מיט א ברייטער ראנד פון פאר'ן אייפ'שרעק אין ארץ-ישראל.

— די יודען אין פינלאנד בעגעגען זיך אבער נישט פלוין מיט'ן נשבע געלד, זיי אר-בייטען אויך אסמו אייפ'ן גע-ביט פון ערצהונגס ווענען. די יודישע גימנאזיע אין העלסינגפארס ווערט אויסגעהאלטען דורך דער יודישער גע-מיינדע. די שולע אין ערזין יודישע. חיי דעם גימנאזיאל-פראגראם, וואס ווערט אנגעגעבען אין דער פינגישער שפראך, ווערען פון 5. קלאס אן גע-לערנט די יודישע לימודים אין דער השפראנישער שפראך. בפ'ן 5. קלאס אין עס א קאנפרעטאציע-שעל, ד. ה. פאר יונגלעך אין מיידלעך צוזאמען, אזוי אז אויך די מיידלעך בעסיטען די זעלבע יודישע ערציהונג, וואס ד' יונגלעך.

— צוזאמען די פינלענדישע יודען חשבשט א זעלטענע הארמאניע. נישטא דארט קיין אונגערליכע רעפ'נגען, קיין פארמיי-אנשע שפאלטונגען. אין דער הינזוכלט האבען מיר, פילישע יודען, געקאנט פון זיי זיך א סך אפלערנען.

טעאטער און מוזיק.

דער רעציטאל-קאנצערט פון ראבערט סאזאדעזוס.

דער קאנצערט פון דעם נאך יונגען, אבער שוין וועלט-בערייהמטען פיאניסט ה' ר. קאזאדעזוס, איז געווען א גרוי-סער גייסטיגער יום-טוב פאר אונזערע מעלאמאנען. דער דאזיגער קאנצערט איז בלי ספק אייגער פון די אינטערע-סאנטעסטע, וועלכע מיר האבען געהאט הייגטיגען סעזאן.

קאסאנדעזוס איז א פענאמענאלע ער-שיינונג אין דער מוזיקאלישער וועלט. א מערקווירדיג פילווייטיגע קינסטלער, וועל-כער שפרייזט מיט זיכערקייט און גלאנץ איבער די פערשידענארטיגסטע וועגען פון דער קונסט, הערן מיר איהם שפילן, הערן מיר פערוואונדערט וויאזוי דער קא-סאנדעזוס, וועלכער שפילט לישט'ן און די מאדערניסטען-דצביוסי און אלבעניס — מיט אזוי פיל קראפט און עכסטן קינסט-לערישען פייער, מיט אזא ארענענדיגער לעידענשאפט און שטארקען טעמפעראַ-מענט, וואס דערמאנט מאמענטענווייז די „דעמאנישקייט" און נעהאלדיגע עקס-פרעסיע פון ארטור רובינשטיין.

אז דער שטורמדיגער קאסאנדעזוס — זאל גלייכצייטיג פערמאגען אזא שטי-לען טופטעלען און צארטען טאן, אזא לירישע עמפינדונג, אז דורכדרינגיגקייט, קריסטאלע ריינעקייט און געלעשערטע רוהיגקייט, אין וועלכער פס פיהלט זיך שטארק דער אינגעהאלטענער אינערלי-כער פייער, אזא חיכען אנשלאג און אינדעלע פראזירונג, וואס ער האט ארויס-געוויזען בעזונדערס בי דער מערקווי-דיגער אינטערפרעטאציע פון די קלאסי-שע ווערק — די בעריהמטע סאנאטע פון סקארלאטי און די 81 טע סאנאטע פון בעטהאווען.

קאסאנדעזוס איז אן'עכטער פראנצויז, א בעריהמטער פארשטעהער פון דער פראנצויזישער שולע, וואס צייכענט זיך אויס מיט דעם גראציעזען עלעגאנטען און פארנעהמען שפילען אהן שאטלענע העווילות און באנאלע אויסערליכע עפעק-טען וועט סאר אונז קלאר ווערען, פאר-וואס דער גרויסער ווירטואז האט אזוי בעצויבערט מיט זיין שפילען די צו-הערער.

דער קאסאנדעזוס-קאנצערט איז געווען א גרויס מוזיקאליש געשעהעניש, וואס וועט בי אונז לאנג פערבלייבען אין זכרון.

עס איז באמת דערפרעהענד, וואס דאס לעדזער פיבליקום וועט האבען די געלעגענהייט איהם צו הערען אויפן צווייטען קאנצערט הייגטיגען דינסטאג.

ד"ר ל. פריבולסקי.

וואס ווערט היינט געשפילט

אין די טעאטערו און קינאס?

פילהארמאניע — וואו זענען מיינע קינדער?

שטאטיש-טעאטער — 830 אזו. „מיזוואלעניע".

אפולארני — אויף אגראדאוא 38 „כלאפי".

קאמער-טעאטער — „פורא סלאמי".

גאנג — „שקאלא פאצאלונקוב".

ספלענדיד — „די שטאט פון טויזענד פרידען"

גראנד-קינאָ — „דעם שיי

פעליץ-וואַרען

אלעראַרט אין רויהען און פערטיגען צושטאַנד
צו צוגענגליכע פרייזען און אויך בעקוועמע בעדינגונגען
הורט און דעטייל עמפעהלט

M. BRAJTBART, Łódź, Pl. Wolności 8 telefon 53-98.

לעזט אויפמערקזאַם!

נאָך אַ פולשפּנדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפעהל איך די ג' קונדשאַפט פון איצטיגער אויסאַרבעטונג אין

אַ גרויסען אויסוואַהל

גענעטע שטיידל

גערעכנט מיט לעדער, גאַבעלין, מאַראָקאָ, זייד, ווי אויך גאַבעלין און זייד.

האַזעטקעס, מאַטראַצען

פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלער (אַמאַלע) גאַנדאַלקעס אַמאַמאַנס אַלעס לויט פאַריזער מאָדעלען פון עכט טרוקען האָלץ. לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע.

צוגענגליכע פרייזען און בעקוועמע בעדינגונגען.

מעסער איהר קויפט, בעט איך אויטמעדינגע צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אַכטונג

י. א. וואַיטשזכאַווסקי
10 נאָוואָמיעסקאַ 10

דרוקזאַכן
אַלערליי

ווערין שנעל און פּראָמפּט אין דער פינסטער אויספיהרונג און די מאָדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

בוכדרוקעריי
ע. אוו מ. האַמבורסקי
פיעטריקאַווער 16, טעל. 47.

Zakopane. כשר כשר

דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיינע ג' געסט, דאָס איך האָב איבער-גענומען מיין פענסיאָנאַט און רעסטאָראַן אין זאַמאַפּאַנע פון Hotel „STILL" אין Hotel „WANDA"
קאָמפּלעט צימערן מיט ווערענדעס. גוטע בעדינגונגען. רעיעלע בעהאַנדלונג.

H. Zieger מיט אַכטונג

לעטשניצע

17 זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.

אַלערלי קראַנקהייטען ווערען עמפאַנען דורך סעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע מעקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאָנען-בעשטראַלונגען, אימפּונגען.
גענען שקאַרלאַטינע

פאַר די אַלע וואָס ווילן זיך באַקענען מיט דער נייַ-יידישער ליטעראַטור!

לייענט די צוויי בענדער:

נחמן מייזל.

נאַענטע און ווייטע

אַרטיקלען איבער יידישע שרייבער, אָנגעהויבען פון מענדעלע מוכר ספרים ביז איזי כאַריק
ערשטער באַנד—3.20 גילדן, צווייטער באַנד—5.00 גילדן.
ביבליאָטעקען ראַבאַט.
אַדרעס: „Bicher", Warszawa, Nalewki 2a

לעטשניצע

17 זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.

אַלערלי קראַנקהייטען ווערען עמפאַנען דורך סעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע מעקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאָנען-בעשטראַלונגען, אימפּונגען.
גענען שקאַרלאַטינע

די קרבנות פון אורין-זויער

עמפעהלט דורך פּראָפעסאָר ריזענקערץ נעוועו, פ'עוועס פון דער מעדיצינישער אַקאַדעמיע.

פאַדאַגרא
פעטקייט
רעוומאַטיזם
אַרטעריען-
סקליעראָז

יעדער פערגיפטער מיט אורין-זויער, געפיניגער פון וויטאַמינען קען גראַטאַנטעס ווערן דורך

URODONAL

וויל אורדאָנאַל לעזט טונאַנדער דעם אורין-זויער.
Generalna Reprezentacja **Warszawa, Fredry 4,** Telefon 73-55.
Prawdziwy URODONAL tylko z polską i francuską etykietą.
צו פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדעס.

דרוקזאַכן
אַלערליי

ווערין שנעל און פּראָמפּט אין דער פינסטער אויפיהרונג און די מאָדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

בוכדרוקעריי
ע. אוו מ. האַמבורסקי
פיעטריקאַווער 16, טעל. 47.

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. **C. Blumwe i Syn,** Sp. Akc.
BYDGOSZCZ-WILCZAK
(די עלטסטע אין פּוילען ספּעציאַל-מאַשינען-פאַבריק)
ליפערט אַלע ספּעציאַליטעטס:
קאָמפּלעטע אייניריכטונגען
פאַר האַלץ - בעאַרבייטונג.
מיט אָנפראַגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 27-52.

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY
F. MOTYL Majster cechowy
Łódź, Zawadzka 19, Tel. 55-42
Firma egz. od r. 1895:

אויסערטיגונג פון זעמטליכע שלאָסער און מעכאַנישע אויסאַר-בייטונג, זאַחי פרעסען און מאַרמיר-אייזען, צענטריפוגען און פערבער-קעסעל, ווי אויך זעמטליכע מאַשין-רעפּעראַטורען.
ספּעציאַליטעט:
אויטאָגענישע שווייסונג אויך שווייסונג פאַר אַלע מעטאַלן מיט גאַראַנטיע

השבת אבדה.

געהענדיג פון שקאַלנא 23 ביז דלוגע 3 איז פערלוירען געוואָרען אַ שבוועל. עס ווערט געבעטען געגען בעלוינונג צוצוגעבען צו סרעבניק, שקאַלנא 23.

1000 קליידער

אין דעם סעזאָן געאַרבייט, וואָס האָט פריהער געקאָסט ביז 48, — איצט צו ליקווידאַציע-פרייזען:
7.50, 9.50, 12.50, 15.50
זליוש ראַזנער, פּיעטריקאַווער 100.

500 דאַמען-מענטעל

לאַדערנע פאַסאָנען, וואָס האָט פריהער געקאָסט ביז 150, — איצט בעת דער ליקווידאַציע: —.45 — 35. — 25.
זליוש ראַזנער, פּיעטריקאַווער 100.

פערלאַג גאָלדפאַרב, וואַרשאַ.

עס געפינען זיך אין דרוק און אין די נעהענסטע טעג ערשיינען צוויי ביכער פון לאַדזער שריפטשטעלער

ישראל רובין.

„די גאַס" ראָמאַן פון גרויסשטעטישען לעבען 320 זייטען, פּריין 6.50 זלאָטיס
„אונטער'ן פלויס פון וועלט" לידער, פּראָזע-אויפגאַבע, צום פּריין 2 זלאָטיס.
מיט בעשטעלונגען צו ווענדען זיך:
Wydawnictwo Golcfarb, Warszawa Szczęśliwa 3.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליטעט: הויט, האָרן און ווענערישע קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 5—9 אָוונד.
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.

דרוקזאַכן
אַלערליי

ווערין שנעל און פּראָמפּט אין דער פינסטער אויפיהרונג און די מאָדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

בוכדרוקעריי
ע. אוו מ. האַמבורסקי
פיעטריקאַווער 16, טעל. 47.

אַ״יכם אישים אכרא וכורי אל בני אדם!

בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש.

איב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אנג״-ווענהטאַנטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא

17 פיצכריכאַווער 17

2-שען הויף, פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַר-ניא 52, וואו ס'ווערט שנעלדיגע און גע-שריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אויפאַט, קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשענעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטעס, רעקורסען וועגען פעסער אין קאָמיסאַריאַט-רושאַנדע, ביטעס וועגען דירה אין אורשאַנד-ראַזיעס-משי און אין אַלע פּאָליצי-בעציערקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַק-טען אינטערציוועס, אַקטען דאָ-ראַוויזנעס, קאָרנע כפּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
רעכט-קאָנסולטענט י. מאַנעלאַ
פעטריקאַווער 17, זאַכאַרניא 52

שרייבען עהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

סאַליגראַפ ל. בערמאַן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט אַ יידישען ברעף דעם וואָס קען גערנישט. זאַוואַרזקאַ 19 פר. 1 שט.

Dr Feliks Bornstein
Cegielniana 4
מעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנק
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa
Cegielniana 4
מעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנק
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

שלאַפען אין אַ געוועלב!

אַ׳ראַנטליכער יונגערמאַן זוכט צו שלאַפען אין אַ געוועלב אָדער לאַגער פאַר אַ קליינע בעלוינונג, בעזיצט די בעסטע רעפערענצען. געשלאָפען אין אַ געוועלב דריטהאַלבען יאָהר. אָפּערטען אין „לאָדז. טאָגעבל." אונטער P. R.

שעהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

סאַליגראַפ ל. בערמאַן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט אַ יידישען ברעף דעם וואָס קען גערנישט. זאַוואַרזקאַ 19 פר. 1 שט.

ווייכטיג פאַר דאַמען!

2.50 זל.

מאַכט איך די פעלגענדע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע אין די פעסטע מיט אייטער-אַרבעט איך אויף געגעליך נט. נעדענקט די אַדרעס:
28 זאַוואַרזקי 28
אין הויף, 2-טען אָנגאַנג, לינקס פאַרטער.

7 זלאָטי

כעם. מאַכט איך שיפּאָו-וועלור-סאַ-מעט- און פילץ-היטע אין אַלע סאָרטען און פאַרבען אין מינעסטער אויספיהרונג. דיר פּרייז איז גאָר אויך אַ קורצער צייט.

„TOLA"

בעקאַנטמאַכונג!!!

פערגרעסערונגס-בילדער

נאָר פאַר 8 זל. אַ שטיק.

נאָר פאַר 3 זל. אַ שטיק.

קומט און איבערצייגט איך!

פעראייניגטע קאָלעגיום פון פאָטאָגראַפען-אָנגעשטעלטע
לאָדז, קאָנסטאַנטינער № 33,
פראָנט צווייטען שטאָק.

שולין דערשינען:

בריוו פון דער מאַמע פון דער יודישער ביגע

אסתר רחל קאַמינסקאַ

מיט אַרינפיר און באַמערקונגען פון מאַרק טורקאָוו.

דאָס ביכל אַנטהאַלט 73 בריוו, וואָס די גרויסע יידישע קינסטלערין האָט געשריבן צו:
יעקב דינגענזאָן, מענדל עלקין, פּאַולאַ און נח פּרילוצקי, אברהם יצחק קאַמינסקי, רעגינאַ קאַמינסקאַ, אידאַ קאַמינסקאַ, יוסף קאַמינסקי זינמונט טורקאָוו, יאָנאַס טורקאָוו א. א.

10 דרוק-בוינען, 5 בילדער. פּראָכט-אויסגאַבע
— פּריין 2.75 זל. —
מיט באַשטעלונגען זיך ווענדען:
Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

קלויזולעס
און זאַבעזפּיעטשענעס
אויף וועכסלען

בעזאָרגט שנעל, רעיעל און בילג דאָסרעכטס-קאָנסולענטען-ביורא

„ארגום" 36 זאַכאַדניא 36
— פראָנט, פאַרטער. —

ווענען אַלע
מיליטער-ענינים

אינפאָרמירט און שרייבט אַ לאַנג-יאָהריגער רושיגרעצער מיליטער-געריכטס-סעקרעטאַר אין ביורא „ארגום", זאַכאַדניא 36.
טעליך צווישען 5 און 7½ נאָכמיטאָג.

Redaktor wydawca B. Hamburski. Tłoczno: B. i M. Hamburski w Łodzi, Piotrkowska 16a